

Det juridiske fakultet

Skjult personforfølgelse

Krenker Norge retten til privatliv etter EMK artikkel 8 og Grl. § 102 ved at skjult personforfølgelse ikke er straffbart?

Nora Olsen Lind

Masteroppgave i rettsvitenskap, JUR-3902, høst 2023

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Tema og problemstilling.....	1
1.2	Bakgrunn for valg av tema og aktualitet	2
1.3	Begrepsavklaringer og avgrensinger	5
1.4	Metode og rettskilder.....	6
1.5	Fremstillingen videre.....	9
2	Rettskildebildet.....	10
2.1	Gjeldende rett	10
2.1.1	Historikk.....	10
2.1.2	Høyesterettsavgjørelsen som ledet til lovforslag	13
2.2	Lovforslaget.....	16
3	Sikringsplikten	20
4	Retten til privatliv etter Grl. § 102	23
5	Retten til privatliv etter EMK artikkel 8	25
5.1	Verner retten til privatliv mot skjult stalking?.....	25
5.2	Hva omfatter statens positive plikt?	28
5.2.1	Kolliderende menneskerettigheter.....	30
5.2.2	Gir sivilrettslige regler tilstrekkelig vern mot skjult stalking?.....	35
5.3	Vil lovforslaget oppfylle statens positive plikt?	38
5.4	Oppsummering og konklusjon av EMK artikkel 8 og Grl. § 102	41
6	Forslag til lovendring	43
7	Avsluttende bemerkninger	47
8	Referanseliste	51

1 Innledning

1.1 Tema og problemstilling

Temaet for denne masteroppgaven er skjult personforfølgelse. Skjult personforfølgelse er ikke legaldefinert, men personforfølgelse også kalt stalking er beskrevet slik i forarbeidet til endring i straffeloven:

«Mange ulike handlinger kan inngå i adferd som beskrives som `stalking´.

Fellestrekket ved handlingene er at de innebærer gjentatt oppmerksomhet rettet mot en person som ikke ønsker denne oppmerksomheten. I Kjersti Naruds bok `Vold mot kvinner´ (2014) vises det til at `stalking´ kan defineres slik: `En partskonstellasjon der en person utsetter en annen for gjentatt, uønsket påtrengende atferd og kommunikasjon.´»¹

Beskrivelsen i forarbeidet gir en viss veiledning til hva skjult stalking er, men må differensieres fra skjult stalking da skjult stalking foregår uten at offeret har kunnskap om stalkingen, jf. vanlig språklig forståelse av begrepet «skjult».

I boken *Stalking: Forståelse, risiko og håndtering* beskriver psykologspesialist Svein Øverland ulike type stalkere hvor «rovstalkeren» er den som vanligvis forfølger offeret i det skjulte. Han beskriver rovstalkeren som den stalkeren en ofte ser i filmer slik som for eksempel «Copy Cat».²

Skjult personforfølgelse, skjult stalking, kinking³ og rovstalking vil i det følgende bli brukt om hverandre med samme betydning; at den utsatte ikke har kunnskap om at den blir forfulgt og kikket på.

Per nå er ikke skjult personforfølgelse straffbart etter norsk rett. Dette kan være problematisk da Norge har forpliktet seg til å sikre menneskers rett til privatliv blant annet gjennom den

---

¹ Prop. 42 L (2015-2016) Endringer i straffeloven og straffeprosessloven (personforfølgelse, forberedelse til tvangsekteskap mv.) punkt 3.1 s. 9.

² Øverland (2012) s. 81.

³ «Kinking» benyttes i HR-2019-563-A om det som omtales som skjult stalking i denne oppgaven. For nærmere redegjørelse av dommen se punkt 2.1.2.

europiske menneskerettskonvensjonen artikkel 8 og Grunnloven § 102.⁴ Problemstillingen i denne oppgaven er om Norge krenker retten til privatliv etter EMK artikkel 8 og Grl. § 102 ved at skjult personforfølgelse ikke er straffbart. Temaet for oppgaven strekker seg med dette innenfor rettsfeltene strafferett og menneskerettigheter.

1.2 Bakgrunn for valg av tema og aktualitet

Tema og problemstilling er inspirert av Høyesterettsavgjørelsen HR-2019-563-A med påfølgende lovforslag.

I HR-2019-563-A førte en rekke handlinger som påtalemyndigheten mente var straffbare likevel til frifinnelse. Dommen omhandlet en tidligere voldtekstdømt mann som var prøveløslatt og under spaning av politiet. Under spaningen oppdaget politiet at han kikket inn i studentboliger til unge kvinner, samt tok bilder og video av noen av dem.

Påtalemyndigheten tok ut tiltale, men Høyesterett konkluderte med at handlingene til mannen ikke falt innenfor hverken straffeloven⁵ §§ 266, 266 a eller 298, med unntak av et filmklipp som ble rammet av straffeloven § 298. Mannen ble dermed frifunnet for alle tiltalepostene som omhandlet kinking.⁶

Grunnen for at handlingene til tiltalte ikke ble rammet av strl. §§ 266 eller 266 a, var fordi tiltalte ikke hadde forsett om at kvinnene skulle oppfatte krenkelsene, og fordi kvinnene ikke ble kjent med de krenkende handlingene. Når det gjelder tiltalen vedrørende strl. § 298, gjorde innsyn til leiligheten fra alminnelig gangsti at kinkingen ikke kunne anses som seksuelt krenkende for kvinnen.⁷ Enn nærmere redegjørelse av dommen vil foretas under punkt 2.1.2.

Dommen fikk mye oppmerksomhet i media og satte søkelys på at slike handlinger ikke er straffbare, noe som naturlig førte til kritikk av rettsikkerheten til stalkingofre.⁸ I kjølvannet av

---

⁴ Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, Roma, 4 November 1950 (entry into force 3 September 1953) (heretter Den europeiske menneskerettskonvensjon eller EMK) ; Lov 17. mai 1814 Kongeriket Norges Grunnlov (heretter Grunnloven eller Grl.).

⁵ Lov 20.mai 2005 nr. 28 om straff (heretter straffeloven eller strl.).

⁶ Se avsnitt 2 og sammendrag i HR-2019-563-A.

⁷ Se sammendrag i HR-2019-563-A.

⁸ Kari Sørbo og Espen Sandmo, «Her kikker voldtektsmannen på unge kvinner-frikjent av Høyesterett.», Nrk, 30. mars 2019, <https://www.nrk.no/trondelag/stalking-er-tillatt--i-alle-fall-sa-lenge-du-klar-er-a-skjule-det-1.14490942>, [nyhetsartikkel], (sist lest 5. desember 2023) ; Kjetil Kolsrud, «Stalking er tillatt – så lenge man

HR-2019-563-A og den påfølgende medieomtalen ble det utarbeidet et lovforslag for å gjøre skjult personforfølgelse og snikfotografering straffbart.⁹

Ifølge psykologspesialist Øverland er rovstalkerer den av stalkerne som vanligvis forfølger offeret i det skjulte med mål om å planlegge senere voldsutøvelse eller seksuelle overgrep mot offeret.¹⁰ Det finnes få undersøkelser av denne gruppen, men i en amerikansk undersøkelse viste det seg at rovstalkerne hadde større forekomst av tidligere dommer for seksualforbrytelser sammenlignet med andre stalkere.¹¹ Dette samsvarer godt med den tidligere voldtekstdømte mannen som var tiltalt i HR-2019-563-A.¹²

I Norge er det per nå bare gjort én norsk studie på stalking. Denne er ikke gjort direkte på skjult stalking, men omfatter alle typer stalking og viser hvor utbredt stalking generelt er i Norge. Studien kom frem til at en av åtte kvinner opplever å bli stalket en gang i løpet av livet, mens en av 19 menn vil oppleve det samme.¹³ Det viser at stalking er et samfunnsproblem som rammer både menn og kvinner, men kvinner spesielt. Sett sammen med at rovstalkerne ofte har voldsutøvelse som mål med stalkingen,¹⁴ er dette et rettsområde hvor Norge kan være forpliktet til å endre nasjonal rettstilstand med tanke på at staten har et særskilt ansvar for å hindre vold mot kvinner gjennom menneskerettighetene og konvensjoner vi har forpliktet oss til å følge slik som for eksempel Istanbul-konvensjonen¹⁵.

Istanbul-konvensjonen omhandler forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner, og ble ratifisert av Norge 1. november 2017. Artikkel 34 i konvensjonen

---

klarer å skjule den», Rett24, 26. mars 2019, [Stalking er tillatt – så lenge man klarer å skjule den - Rett24](#), [nyhetsartikkel], (sist lest 4. oktober 2023).

⁹ Høringsnotat – endringer i straffeloven og skadeerstatningsloven (skjult personforfølgelse mv.). (2021). [høring]. Justis- og beredskapsdepartementet s. 3 og 4.

¹⁰ Øverland (2012) s. 81.

¹¹ Mullen, P.E., Pathé, M., Purcell, R. og Stuart, G.W. : «Study of stalkers» : 1999: American journal of psychiatry 156m 1244-1249, kapittel «motivation and context». DOI: [10.1176/ajp.156.8.1244](#) [fagartikkel] (sist lest 3. desember 2023) ; Øverland (2012) s. 81 og 82.

¹² HR-2019-563-A avsnitt 2.

¹³ Kjersti Narud, Christine Friestad, Alv. A. Dahl: Stalking experiences and associated factors—A controlled population-based study from Norway: 2013: Nordic Journal of Psychiatry s. 349-350. DOI: [10.3109/08039488.2013.844273](#) [fagartikkel] (sist lest 3. desember 2023).

¹⁴ Øverland (2012) s. 81.

¹⁵ Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, 11.may 2011 number 22 (entry into force for Norway 1. november 2017) (heretter Istanbul-konvensjonen).

forplikter konvensjonspartene til å kriminalisere gjentatt truende atferd mot en annen person som fører til at personen frykter for sin sikkerhet.

Departementet kom i 2015 med et forarbeid i forbindelse med endring av straffeloven for å bedre vernet av privatlivet.¹⁶ I den forbindelse slo departementet fast at konvensjonsforpliktelsen var oppfylt også etter gjeldende rett, men at lovendringene ville bidra til å styrke det strafferettslige vernet mot personforfølgelse, noe som var i tråd med konvensjonens formål.¹⁷ Lovendringer som kriminaliserer skjult personforfølgelse vil også styrke det strafferettslige vernet mot personforfølgelse, og dermed være i tråd med konvensjonens formål.

Den norske studien om stalking avdekket at stalkingofre sliter mer psykisk enn andre. De har større forekomst av angst og depresjon sammenlignet med personer som ikke utsettes for stalking.¹⁸ Blir den psykiske belastningen stor nok kan de også utvikle symptomer på posttraumatisk stressyndrom (PTSD) ifølge psykologspesialist Svein Øverland.¹⁹ Dette koster enkeltmennesket og samfunnet mye.

Skjult stalking er i tillegg enklere å utføre enn noen gang med dagens sosiale medier og teknologi. En kan gå inn på profilene til andre personer på sosiale medier og finne ut hvor ofrene bor, og hvor de befinner seg.

Den samfunnsmessige utviklingen som har gjort stalking lettere å utføre, og utfordringene stalking skaper for Norges overholdelse av sine menneskerettsforpliktelser, skaper et behov for å se nærmere på rettsvernet til stalkingofre og om at det å ikke kriminalisere skjult stalking krenker retten til privatliv.

---

¹⁶ Prop. 42 L (2015–2016) Endringer i straffeloven og straffeprosessloven (personforfølgelse, forberedelse til tvangsekteskap mv.) punkt 1 s. 5.

¹⁷ Prop. 42 L (2015–2016) Endringer i straffeloven og straffeprosessloven (personforfølgelse, forberedelse til tvangsekteskap mv.) punkt 3.7.1 s. 15.

¹⁸ Kjersti Narud, Christine Friestad, Alv. A. Dahl: Stalking experiences and associated factors—A controlled population-based study from Norway: 2013: *Nordic Journal of Psychiatry* s. 349. DOI: [10.3109/08039488.2013.844273](https://doi.org/10.3109/08039488.2013.844273) [fagartikkel] (sist lest 3. desember 2023).

¹⁹ Julianne Bråten Mossing, «Loven skulle ramme personer som «stalker» - etter fem år er nesten ingen tatt.», NRK, 30. juli 2021, <https://www.nrk.no/vestland/mener-lov-mot-stalking-fungerer-for-darlig-1.15570022>, [nyhetsartikkel] (sist lest 7. november 2023).

1.3 Begrepsavklaringer og avgrensinger

Ordet «offeret» benyttes gjennomgående gjennom oppgaven. I det følgende skal det derfor foretas en nærmere begrepsavklaring av ordet, sett i sammenheng med «fornærmede».

«Fornærmede» er etter definisjonen i strpl.²⁰ § 3 «[...]enhver skadelidt i en straffesak der straffebudet som etterforskes er satt til å verne private interesser.»²¹ Fornærmede vil derfor kun brukes om de som utsettes for stalking som er straffbart etter norsk rett.

Da skjult stalking ikke er straffbart etter norsk rett, er det ikke naturlig å benytte ordet fornærmede om de som utsettes for skjult stalking. «Offeret» brukes derfor om de som utsettes for stalking som ikke er straffbart.

Oppgaven inviterer til en rekke rettsvitenskapelige perspektiver som ikke innenfor oppgavens grenser kan behandles på en forsvarlig måte. Det foretas derfor visse avgrensninger i det følgende.

Lovforslaget som kom i kjølvannet av HR-2019-562-A vil kriminalisere skjult personforfølgelse og foreslå flere lovendringer som styrker det strafferettslige vernet mot krenkende fotografering og filming.²² I denne oppgaven vil jeg begrense meg til å se på om det faktisk at skjult personforfølgelse ikke er straffbart krenker retten til privatliv etter EMK artikkel 8 og Grl. § 102. Oppgaven avgrenses dermed mot krenkende fotografering og filming, samt spørsmål om oppreisning.

Retten til privatliv er ikke bare beskyttet gjennom Grunnloven og EMK, men også gjennom SP²³ artikkel 17. I motsetning til EMD, kan ikke FNs menneskerettighetskomité avsi bindende avgjørelser ved krenkelse av menneskers rett til privatliv.²⁴ Retten til privatliv etter SP artikkel 17 kan dermed ikke håndheves, slik som retten til privatliv etter EMK artikkel 8 og Grl. § 102. Derfor omhandler ikke oppgaven hvorvidt Norge krenker SP artikkel 17.

---

²⁰ Lov 22.mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (heretter strpl.).

²¹ Elden (2022).

²² Høringsnotat – endringer i straffeloven og skadeerstatningsloven (skjult personforfølgelse mv.). (2021). [høring]. Justis- og beredskapsdepartementet s. 3.

²³ International Covenant on Civil and Political Rights, 16 December 1966 (entry into force 23 March 1976) (Heretter SP).

²⁴ Se henvisning i Rt. 2008 s. 1764 avsnitt 79 til Ot.prp.nr. 3 (1998–1999) Om lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) s. 69 og 70 ; EMK artikkel 46 nr. 1.

Manglende rettsvern mot personforfølgelse kan muligens være i strid med forbud mot tortur etter Grl. § 93 og EMK artikkel 3,²⁵ men det faller utenfor oppgavens problemstilling og vil derfor ikke berøres nærmere.

Med skjult stalking i denne oppgavens menes ikke uskyldig stalking slik som stalking på sosiale medier. Men skjult stalking som i at en forfølger og kikker på ofrene i skjul, da det er denne type stalking som i hovedsak kan medføre vesentlige konsekvenser for ofrene.

Avslutningsvis kan det være greit å merke seg at det i tillegg til avgrensingene gjort i dette kapitlet vil foretas en materiell avgrensning underveis i kapittel fire.

1.4 Metode og rettskilder

For å avgjøre om Norge krenker retten til privatliv etter EMK artikkel 8 og Grl. § 102 ved at skjult stalking ikke er straffbart, må det foretas rettsdogmatiske drøftelser for å klarlegge hva som er gjeldende rett på området – de lege lata. Den første rettsdogmatiske drøftelsen skal avgjøre hva som er gjeldende rett i Norge. Her benyttes juridisk metode for å tolke rettskildene på området, som i hovedsak er en Høyesterettsavgjørelse. Ved avgjørelse av gjeldende rett sett til EMK artikkel 8 benyttes det andre tolkningsprinsipper som det særskilt vil redegjøres for senere i dette metodekapitlet.

I oppgavens kapittel seks og syv foretas rettspolitiske drøftelser for å vurdere hvordan det rettslig sett burde være-de lege ferenda. Her ser jeg på hva som vil få lovbestemmelsene om skjult stalking til å fungere på en måte som effektivt verner retten til privatliv mot skjult stalking.

Det er få nasjonale rettskilder på skjult stalking, da skjult stalking per dags dato ikke er lovfestet. Derfor er det nødvendig å nærmere redegjøre for rettskildevekten av kildene som benyttes for å avgjøre gjeldende rett på området.

---

²⁵ Prop. 42 L (2015-2016) Endringer i straffeloven og straffeprosessloven (personforfølgelse, forberedelse til tvangsekteskap mv.) punkt 3.3 s. 9 og 10.

Hovedsakelig er det den tidligere nevnte Høyesterettsdommen, HR-2019-563-A som omhandler det jeg omtaler som skjult stalking i denne oppgaven. Det vil derfor tas utgangspunkt i denne ved avgjørelse av gjeldende rett.

Høyesterett dømmer i siste instans og det er derfor bare Høyesterettsavgjørelser som har autorativ kraft.²⁶ På grunnlag av dette kan Høyesteretts avgjørelser i utgangspunktet tillegges betydelig rettskildemessig vekt.

Oppgaven omtaler lovforslaget om å kriminalisere skjult stalking. Dette lovforslaget er enda tidlig i prosessen. Det er ferdig på høring, men det er ikke utarbeidet en eventuell proposisjon. En proposisjon vil normalt ha høy rettskildemessig vekt da den vanligvis inneholder grundige drøftelser.²⁷ Siden det ikke er utarbeidet en proposisjon enda, vil høringsnotatet med lovforslag ha liten rettskildemessig vekt. Likevel er det relevant og anvendes i denne oppgaven da det er lite rettskilder på området, som gjør at høringsnotatet med lovforslaget er den kilden som i hovedsak viser hvordan departementet ser på skjult stalking, og hvor lovgivningen kan være på vei.

EMK artikkel 8 er en internasjonal rettskilde og tolkes derfor i tråd med Wien-konvensjonens regler om traktatolking.²⁸ Etter konvensjonen skal en ta utgangspunkt i traktatens ordlyd som skal tolkes i «good faith».²⁹ Det innebærer at en skal velge tolkningsresultatet som stemmer overens med partenes felles intensjoner.³⁰ I tillegg skal ordlyden tolkes i samsvar med «the ordinary meaning» ved hjelp av konteksten ordene er brukt i, og traktatens formål.³¹ Konvensjonen er ikke ratifisert av Norge, men artikkel 31 og 32 regnes som folkerettslig sedvanerett.³²

Det er viktig å merke seg at det bare er de autentiske språkversjonene til konvensjoner som har rettskildemessig vekt forankret i Wienkonvensjonen.³³ Oversettelser foretas som regel av de enkelte medlemsland til landets eget språk, og har dermed liten rettskildemessig vekt.

---

²⁶ Skoghøy (2018) s. 106.

²⁷ Skoghøy (2018) s. 76.

²⁸ Vienna Convention on the Law of Treaties, 23. may 1969 (Heretter Wienkonvensjonen).

²⁹ Wienkonvensjonen artikkel 31 første ledd.

³⁰ Ruud og Ulfstein (2018) s. 95.

³¹ Wienkonvensjonen artikkel 31 første ledd og andre ledd.

³² Jf. bl.a. HR-2023-491-P avsnitt 100 ; Golder mot Storbritannia [P] (no.4451/70) avsnitt 29.

³³ Se. Wienkonvensjonen artikkel 33 første ledd og EMD som stadfestet at Wienkonvensjonen artikkel 31 til 33 er folkerettslig sedvanerett i bla. Golder mot Storbritannia [P] (no.4451/70) avsnitt 29.

EMK har en autentisk språkversjon på engelsk og fransk.³⁴ Den norske oversettelsen av EMK er dermed ikke en autentisk språkversjon, og har derfor mindre rettskildemessig vekt.

Høyesterett har i tillegg blant annet i Rt.2008 s. 1747 A vist til at den norske oversettelsen av EMK P1-1 ikke er helt treffende.³⁵ Utgangspunktet ved tolkning av EMK tas derfor i den engelske versjonen av EMK i denne oppgaven.

Norge har gjennom å være en konvensjonsstat gitt EMD en særegen rett til å tolke og anvende EMK, jf. EMK artikkel 32. I tillegg har Norge forpliktet seg til å rette seg etter EMDs avgjørelser, jf. EMK artikkel 46 nr. 1. EMDs praksis har således stor vekt ved tolkning av EMK. Siden konvensjonsstatene er bundet av EMDs tolkning av EMK må norske domstoler anvende de samme tolkningsprinsippene som EMD.³⁶ Det er i første rekke EMD som skal utvikle konvensjonen,³⁷ og dette er fulgt opp i Høyesterettspraksis hvor de lojalt følger avgjørelser fra EMD.³⁸ På denne bakgrunn vil det i hovedsak benyttes EMDs praksis ved tolkning av EMK-retten.

Høyesterett har uttalt at dersom det oppstår tvil om forståelsen av EMK «[...] må norske domstoler ved avveiningen av ulike interesser eller verdier kunne trekke inn verdiprioriteringer som ligger til grunn for norsk lovgivning og rettsoppfatning.»³⁹ En viktig begrensning er likevel EMK artikkel 53, som setter et forbud mot å tolke konvensjonen slik at det begrenser eller fraviker menneskerettighetene. Det er derfor tryggest å holde seg til EMD sin tolkning av EMK for å forsikre seg om at en ikke krenker menneskerettighetene.

---

³⁴ EMK artikkel 59 siste ledd.

³⁵ Rt. 2008 s. 1747 A avsnitt 41 ; Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, Roma, 4 November 1950 (entry into force 3 September 1953) (Den europeiske menneskerettskonvensjon eller EMK) Protocol to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms 4 November 1950, Paris, 20.march 1952 (Entry into force 18 May 1954) (Heretter EMK P1-1).

³⁶ Rt. 2000 s. 996 B på s.1007.

³⁷ Rt. 2000 s. 996 B på s. 1007 og 1008.

³⁸ Skoghøy (2018) s.121.

³⁹ Rt. 2005 s. 833 A avsnitt 45.

1.5 Fremstillingen videre

Oppgaven er inndelt i syv kapitler.

Andre kapittel omhandler rettskildebildet om skjult stalking slik det er nå. Det redegjøres kort for historikken, dommen som ledet til lovforslaget om å kriminalisere skjult stalking, og til slutt hva lovforslaget innebærer.

I tredje kapittel foretas det en tolkning av hva sikringsplikten innebærer, før det i kapittel fire går inn på retten til privatliv etter Grl. § 102. Dette gjøres forholdsvis kort da hovedfokuset vil være på retten til privatliv etter EMK artikkel 8, som kapittel fem tar for seg.

Kapittel fem redegjør som sagt nærmere for retten til privatliv med utgangspunkt i EMK artikkel 8. Først gjennomgås bestemmelsen og dens vilkår for å se på om den verner mot skjult stalking. Deretter vises det til statens positive forpliktelse etter EMK artikkel 8 for å se hva denne innebærer. I den sammenheng er det relevant om det er kolliderende menneskerettigheter. Det foretas derfor en avveining mellom bevegelsesfriheten på den ene siden og retten til privatliv på den andre siden, før det drøftes om sivilrettslige regler er tilstrekkelig for å verne retten til privatliv, eller om det kreves en strafferettslig ramme.

Under delkapittel 5.3 avgjøres det om lovforslaget vil oppfylle den positive plikten, før det til slutt foretas en oppsummering og konklusjon av EMK artikkel 8 og Grl. § 102 under delkapittel 5.4.

I oppgavens kapittel seks foretas rettspolitiske drøftelser om hvordan det rettslig sett burde være – de lege ferenda. Drøftelsen omhandler i hovedsak lovforslaget og lovgivers videre arbeid med proposisjonen.

Til slutt kommer oppgavens kapittel syv hvor det foretas noen avsluttende bemerkninger, samt rettspolitiske drøftelser.

2 Rettskildebildet

2.1 Gjeldende rett

2.1.1 Historikk

Rettskildebildet rundt skjult stalking består som tidligere nevnt av en Høyesterettsavgjørelse og et høringsnotat med lovforslag om kriminalisering av skjult stalking. For en bedre forståelse av dette rettskildebildet slik at det kan foretas en rettsdogmatisk drøftelse, er det nødvendig å først se til lovshistorikken.

Straffeloven § 266 erstattet den gamle straffelovens § 390 a som ble vedtatt som følge av telefonsjikanedommen.⁴⁰ Telefonsjikanedommen omhandler en mann som ringte en annen mann og hans kone på deres privattelefon opptil flere ganger om dagen i flere måneder.⁴¹ Mannen var dømt i Oslo byrett etter strl. § 350 første og annet ledd.⁴² Den gang omhandlet bestemmelsen forstyrrelse av blant annet «den alminnelige fred og orden», og omgivelsenes «nattero».⁴³

Dommen ble anket til Høyesterett hvor førstvoterende slo fast at handlingene til mannen ikke falt innenfor ordlyden til bestemmelsen:

«Når forstyrrelsen foretas helt på privat område og i sine virkninger ikke strekker seg utover et beboelsesværelses fire vegger eller eventuelt til naboværelset, kan man etter min mening ikke si at `den alminnelige fred og orden´ er forstyrret.»⁴⁴

«Jeg antar at byretten har tolket uttrykket `nattero´ for vidt når den har antatt at det også omfatter `den tid før de går til sengs, da folk i alminnelighet gjerne vil ha fred for å hvile fra dagens arbeid og hygge seg litt, før de sovner´. Etter min mening kan uttrykket ikke omfatte tiden før folk går til ro for natten, jfr. Kjerschow side 832, og

---

⁴⁰ Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) Om lov om endringer i straffeloven 20.mai 2005 nr. 28 (siste delproposisjon – slutføring av spesiell del og tilpasning av annen lovgivning) kapittel 5 punkt 5.10 s. 147 og kapittel 16 punkt 16.5 s. 424.

⁴¹ Rt. 1952 s. 989 (telefonsjikanedommen) på s. 989.

⁴² Rt. 1952 s. 989 (telefonsjikanedommen) på s. 989.

⁴³ Lov 22.mai 1902 nr. 10 Almindelig borgerlig Straffelov (opphevet) § 350.

⁴⁴ Rt. 1952 s. 989 (telefonsjikanedommen) på s. 989.

jeg antar derfor at den fellende dom må oppheves også for så vidt § 350 annet ledd er brakt til anvendelse.»⁴⁵

Den enstemmige Høyesterettsdommen påpekte til tross for opphevelsen av byrettens dom at de var enig i at handlingene til mannen var forkastelige og burde vært ilagt straff.⁴⁶ Dommen avslørte dermed et «hull» i straffeloven som medførte et lovforslag, og senere en lovendring for å gjøre handlingene som ble funnet bevist i telefonsjikanedommen ulovlige.⁴⁷ På denne måten kom § 390 a inn i straffeloven.

Straffeloven § 390 a ble senere videreført gjennom strl. § 266,⁴⁸ som lød:

«§ 266.Hensynsløs atferd

Den som ved skremmende eller plagsom opptreden eller annen hensynsløs atferd krenker en annens fred, straffes med bot eller fengsel inntil 2 år.»

I 2016 gjennomgikk lovhjemmelen igjen en endring.⁴⁹ Straffeloven § 266 fikk da ordlyden:

«§ 266.Hensynsløs atferd

Den som ved skremmende eller plagsom opptreden eller annen hensynsløs atferd forfølger en person eller på annen måte krenker en annens fred, straffes med bot eller fengsel inntil 2 år.»

Formuleringen «krenker en annens fred» i strl.§ 266 ble med dette endret til «forfølger en person eller på annen måte krenker en annens fred». Endringen var rent språklig, og var ment å tydeliggjøre at også personforfølgelse rammes av bestemmelsen.⁵⁰

---

⁴⁵ Rt. 1952 s. 989 (telefonsjikanedommen) på s. 990.

⁴⁶ Rt. 1952 s. 989 (telefonsjikanedommen) på s. 989.

⁴⁷ Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) Om lov om endringer i straffeloven 20.mai 2005 nr. 28 (siste delproposisjon – slutføring av spesiell del og tilpasning av annen lovgivning) kapittel 5 punkt 5.10 s. 147.

⁴⁸ Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) Om lov om endringer i straffeloven 20.mai 2005 nr. 28 (siste delproposisjon – slutføring av spesiell del og tilpasning av annen lovgivning) punkt 16.5 s. 424.

⁴⁹ Prop.42 L (2015-2016) Endringer i straffeloven og straffeprosessloven (personforfølgelse, forberedelse til tvangsekteskap mv.) kapittel 8 punkt 8.2 s. 24.

⁵⁰ Prop. 42 L (2015–2016) Endringer i straffeloven og straffeprosessloven (personforfølgelse, forberedelse til tvangsekteskap mv.) kapittel 3 punkt 3.7.1 s. 15.

Samtidig som denne endringen av strl. § 266 ble innført, ble også strl. § 266 a tilføyd.⁵¹

Denne lyder:

«§ 266 a. Alvorlig personforfølgelse

Den som gjentatte ganger truer, følger etter, iakttar, kontakter eller gjennom andre sammenlignbare handlinger forfølger en annen på en måte som er egnet til å fremkalle frykt eller engstelse, straffes med fengsel inntil 4 år.»

Bestemmelsen omhandler alvorlig personforfølgelse, og vil sett til bestemmelsens ordlyd direkte ramme personforfølgelse. Grunnen for tilføyelsen av strl. § 266 a, var for å understreke de alvorlige konsekvensene stalking kan ha.⁵²

Det var økt oppmerksomhet rundt personforfølgelse i forkant av disse lovendringene i 2016. Stortingspolitiker Linda Helleland opplevde å bli forfulgt av en fremmed mann i over et og et halvt år. Mannen sendte henne brev, kort og ringte henne. Han trodde han hadde et kjærlighetsforhold til henne til tross for å aldri ha møtt henne.⁵³ Helleland ble redd for å gå alene hjem fra jobb og fikk derfor hjelp fra PST og politiet som klarte å spore opp mannen som viste seg å være mentalt syk.⁵⁴ Saken fikk mye medieoppmerksomhet,⁵⁵ og det ble klart at det var nødvendig med et straffebud mot stalking. Regjeringen fremmet forslagene til endring, som senere fikk gjennomslag.

---

⁵¹ Prop.42 L (2015-2016) Endringer i straffeloven og straffeprosessloven (personforfølgelse, forberedelse til tvangsekteskap mv.) kapittel 8 punkt 8.2 s. 24.

⁵² Prop. 42 L (2015–2016) Endringer i straffeloven og straffeprosessloven (personforfølgelse, forberedelse til tvangsekteskap mv.) kapittel 3 punkt 3.7.1 s. 15.

⁵³ Janne Jensen Sundelius, «Helleland vil ha stalker-lov etter sex-brev», Drammens tidende, 26. april 2015, <https://www.dt.no/drammen/nyhet/helleland-vil-ha-stalker-lov-etter-sex-brev/s/5-57-81062> [nyhetsartikkel] (sist lest 5.oktober 2023).

⁵⁴ Janne Jensen Sundelius, «Helleland vil ha stalker-lov etter sex-brev», Drammens tidende, 26. april 2015, <https://www.dt.no/drammen/nyhet/helleland-vil-ha-stalker-lov-etter-sex-brev/s/5-57-81062> [nyhetsartikkel] (sist lest 5. oktober 2023).

⁵⁵ Janne Jensen Sundelius, «Helleland vil ha stalker-lov etter sex-brev», Drammens tidende, 26. april 2015, <https://www.dt.no/drammen/nyhet/helleland-vil-ha-stalker-lov-etter-sex-brev/s/5-57-81062> [nyhetsartikkel] (sist lest 5.oktober 2023) ; Lars Joakim Skarvøy og Eirik Mosveen «Linda Helleland: -Jeg ble forfulgt», VG, 26. april 2015, <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/72w1V/linda-helleland-jeg-ble-forfulgt> [nyhetsartikkel] (sist lest 24. november 2023)

Lovendringene i 2016 var ment å styrke det strafferettslige vernet mot stalking.⁵⁶ Bakgrunnen var blant annet Istanbul-konvensjonen artikkel 34,⁵⁷ som forplikter konvensjonspartene til å kriminalisere gjentatt truende atferd mot en annen person som fører til at personen frykter for sin sikkerhet.

2.1.2 Høyesterettsavgjørelsen som ledet til lovforslag

Dommen HR-2019-563-A omhandler en tidligere voldtekstdømt mann i 40 årene som var prøveløslatt på nærmere vilkår og under spaning av politiet. Under spaningen oppdaget politiet at mannen ved flere anledninger beveget seg rundt et område med studentboliger i Trondheim. Her kikket mannen inn i vinduer i ulike boliger hvor det bodde unge kvinner. Dersom gardiner eller persienner var trukket for kikket han gjennom gliper i gardinene eller persiennene. Aktiviteten foregikk gjerne på kveldstid, og han gikk flere ganger tilbake til de samme boligene for å kikke.⁵⁸

Statsadvokatene i Trøndelag tok 20. mars 2018 ut tiltale mot mannen for overtredelse av strl. § 266 og strl. § 298 bokstav b, samt en bestemmelse i politiloven for å ikke ha stoppet for politiet.⁵⁹

Strl. § 266 (hensynsløs atferd) lyder som vist til tidligere:

«Den som ved skremmende eller plagsom opptreden eller annen hensynsløs atferd forfølger en person eller på annen måte krenker en annens fred, straffes med bot eller fengsel inntil 2 år.»

I dommen påpeker Høyesterett at bestemmelsen er en direkte videreføring av den gamle straffelovens § 390 a, og bruker deretter forarbeidet til den gamle strl. § 390 a hvor det står det at for at vilkåret «krenker en annens fred» skal være oppfylt kreves det at det må ligge innenfor gjerningspersonens forsett at fornærmede skal oppfatte krenkelsen.⁶⁰

---

⁵⁶ Prop. 42 L (2015–2016) Endringer i straffeloven og straffeprosessloven (personforfølgelse, forberedelse til tvangsekteskap mv.) kapittel 1 punkt 1 s. 5.

⁵⁷ Prop. 42 L (2015–2016) Endringer i straffeloven og straffeprosessloven (personforfølgelse, forberedelse til tvangsekteskap mv.) kapittel 3 punkt 3.7.1 s. 14 og 15.

⁵⁸ HR-2019-563-A sammendrag og avsnitt 3.

⁵⁹ HR-2019-563-A avsnitt 4.

⁶⁰ HR-2019-563-A avsnitt 21 og 22 ; Ot.prp.nr. 41 (1954) om endringer i den almindelige borgelige straffelov av 22.mai 1902 m.v. s. 23.

Høyesterett støtter forarbeidets krav om at det må ligge innenfor gjerningsmannens forsett at fornærmede skal oppfatte krenkelsen. I samsvar med det mener Høyesterett at det også må gjelde et objektive vilkår for straff at fornærmede faktisk blir kjent med den krenkende handlingen. De viser til at dette også kan utledes av ordlyden «krenker en annens fred» i strl. § 266.⁶¹

For å underbygge bruken av forarbeidet til den gamle straffelovens § 390 a, poengterer Høyesterett at endringen av strl. § 266 i 2016 ifølge proposisjonen var rent språklig, og ikke medførte en endring av vilkåret om at det må ligge innenfor gjerningspersonens forsett at fornærmede skal oppfatte krenkelsen.⁶²

Høyesterett viser videre til Justis- og beredskapsdepartementets høringsnotat fra 2018 om endringer i straffeloven, hvor det under gjennomgangen av gjeldende rett ble presisert at en «forutsetning for at handlingen skal rammes av strl. § 266 er at gjerningspersonens forsett omfatter at fornærmede oppfatter krenkelsen».⁶³

Når det gjelder strl. § 266 a, sier Høyesterett at det er en del av det objektive gjerningsinnholdet i strl. § 266 a at fornærmede blir kjent med de handlingene som utgjør krenkelsen, og at det da samtidig er et vilkår at slik kunnskap hos fornærmede ligger innenfor gjerningsmannens forsett. De peker på at en slik forståelse er i samsvar med en naturlig språklig forståelse av ordlyden «som er egnet til å fremkalle frykt eller engstelse» i strl. § 266 a. I tillegg til at lovforarbeidet påpekte at det skulle være en nær sammenheng mellom bestemmelsene ved at strl. § 266 a skulle ramme grovere tilfeller av personforfølgelse enn det som følger av strl. § 266.⁶⁴

Dermed taler rettskildene for at det er et vilkår at gjerningspersonen må ha som forsett at fornærmede skal oppdage stalkingen. Slik som Høyesterett slår fast,⁶⁵ er det da en naturlig konsekvens at dette medfører et objektive vilkår om at fornærmede blir kjent med stalkingen.

---

⁶¹ HR-2019-563-A avsnitt 22.

⁶² HR-2019-563-A avsnitt 28.

⁶³ HR-2019-563-A avsnitt 29.

⁶⁴ HR-2019-563-A avsnitt 31 og 32.

⁶⁵ HR-2019-563-A avsnitt 22 og 31.

For at gjerningsmannen i HR-2019-563-A skulle kunne dømmes etter strl. §§ 266 eller 266 a måtte han ha hatt forsett om at kvinnene skulle oppdage kikkingen, og kvinnene må faktisk ha oppdaget kikkingen.⁶⁶

Mannen opptrådte svært «forsiktig». Han forsøkte å «gjemme seg» når det kom biler og folk som innebar at han kunne bli sett⁶⁷ og kikkingen foregikk gjerne sent på kvelden når det var mørkere og ikke så mange mennesker ute.⁶⁸ Det var derfor ikke noe som tilsa at han hadde som forsett at fornærmede skulle oppfatte krenkelsen,⁶⁹ heller tvert imot. Skjult stalking hvor nettopp hensikten er å ikke bli oppdaget, vil dermed ikke være straffbar.

Selv om kvinnene fikk vite i ettertid at de var blitt stalket, visste de ikke det da stalkingen fant sted. Det objektive vilkåret om at fornærmede må ha oppdaget stalking var derfor heller ikke oppfylt.⁷⁰

Høyesterett så på om det ene tilfellet av «kikking» hvor han på natten hadde «kikket» inn gjennom vinduet til en ung kvinne kun iført truse og t-skjorte kunne rammes av strl. § 298 bokstav b som gjelder seksuelt krenkende atferd offentlig eller uten samtykke. I den forbindelse slo de fast at rent seksuelt motivert kikking kan rammes, men siden leiligheten til kvinnen var åpen for innsyn fra alminnelig beferdet område kunne han ikke dømmes etter strl. § 298 bokstav b fordi det da ikke kunne anses seksuelt krenkende for kvinnen.⁷¹

Mannen ble med det frifunnet i Høyesterett for alle tiltalepostene som omhandlet «kikking».⁷² Lagmannsretten derimot dømte mannen for kikkingen etter strl. § 266 a,⁷³ men Høyesterett slo ved denne dom fast at lagmannsretten hadde feil lovanvendelse av bestemmelsen. Gjeldende rett må anses avklart ved HR-2019-563-A.

Grunnen for at tiltalte ikke kunne dømmes var fordi handlingene ikke falt innenfor noen straffebud, dermed satte legalitetsprinsippet skranke for domfellelse.

---

⁶⁶ Se sammendrag i HR-2019-563-A.

⁶⁷ HR-2019-563-A avsnitt 10.

⁶⁸ HR-2019-563-A avsnitt 3.

⁶⁹ HR-2019-563-A avsnitt 30 og 36.

⁷⁰ Se sammendrag i HR-2019-563-A.

⁷¹ HR-2019-563-A avsnitt 42 og 53.

⁷² Se sammendrag i HR-2019-563-A.

⁷³ HR-2019-563-A avsnitt 9.

Legalitetsprinsippet er hjemlet i Grl. §§ 96 og 113 og innebærer at inngripen ovenfor enkeltindivider krever hjemmel i lov etter norsk rett.⁷⁴

På strafferettens område er legalitetsprinsippet nedfelt i Grl. § 96 første ledd som lyder «Ingen kan dømmes uten etter lov eller straffes uten etter dom». Dette gir uttrykk for et særlig strengt lovkrav på strafferettens område.⁷⁵ Straff krever hjemmel i lov.⁷⁶ Grunnen for dette særlig strenge lovkravet på strafferettens område synes å være fordi straff er et særlig inngripende tiltak i borgerens rettsfære.

Det strafferettslige legalitetsprinsippet er også nedfelt internasjonalt i EMK artikkel 7 nr. 1 som Norge har forpliktet seg til å følge, jf. mrl.⁷⁷ § 2 nr. 1, jf. § 3. En viktig presisering her er at EMK-retten ikke krever lovhjemmel, bare rettslig grunnlag for straff.⁷⁸ Norge har dermed et strengere krav for å straffe noen enn det EMK krever. Det strenge legalitetsprinsippet på strafferettens område bidrar til forutberegnelighet for borgerne ved at de skal kunne vite hva de kan straffes for. I tillegg vil det kunne ha en preventiv effekt da en unngår handlinger som en vet fører til straff.

2.2 Lovforslaget

Høyesteretts avgjørelse i HR-2019-563-A skapte stor medieoppmerksomhet, og aktorende påtalemyndighet statsadvokat Kaia Strandjord gikk ut i media og varslet at hun ville skrive et lovforslag og formidle dette til Riksadvokaten.⁷⁹ Det førte til et lovforslag fra Justis- og beredskapsdepartementet som nå har vært på høring. I det videre vil det redegjøres for hva lovforslaget innebærer.

Lovforslaget endrer for det første strl. § 266 a (alvorlig personforfølgelse) slik at den rammer alminnelige overtredelser av forbudet mot personforfølgelse. Det skal ikke være et vilkår for

---

⁷⁴ Mæhle og Aarli (2018) s. 135.

⁷⁵ Mæhle og Aarli (2018) s. 294.

⁷⁶ Mæhle og Aarli (2018) s. 294.

⁷⁷ Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (heretter menneskerettighetsloven eller mrl.).

⁷⁸ Frøberg (2020) s. 75.

⁷⁹ Kjetil Kolsrud, «Stalking er tillatt – så lenge man klarer å skjule den», Rett24, 26. mars 2019, Rett24, <https://rett24.no/articles/stalking-er-tillatt-sa-lenge-man-klarar-a-skjule-den> [nyhetsartikkel] (sist lest 4. oktober 2023).

straff at gjerningspersonen har som forsett at fornærmede skal oppfatte krenkelsen, eller at fornærmede faktisk oppdager hendelsen.⁸⁰ Bestemmelsen er foreslått å lyde:

«§ 266 a Personforfølgelse

Den som gjentatte ganger, truer, følger etter, iakttar, kontakter eller gjennom andre sammenlignbare handlinger forfølger en annen på en måte som er egnet til å fremkalle frykt eller engstelse, straffes med bot eller fengsel inntil 2 år. Straff etter første punktum krever ikke at fornærmede oppfattet forfølgelsen på handlingstidspunktet.»⁸¹

For det andre foreslås det å innføre strl. § 266 b som skal ramme kvalifiserte eller alvorlige tilfeller av personforfølgelse. Bestemmelsen er foreslått å lyde:

«§ 266 b Grov personforfølgelse

Grov personforfølgelse straffes med fengsel inntil 4 år. Ved vurderingen av om overtredelsen er grov, skal det særlig legges vekt på forfølgelsens samlede omfang og varighet, og om forfølgelsen er egnet til å fremkalle alvorlig frykt for liv, helse eller sikkerhet.»⁸²

Når det gjelder formuleringen «egnet til å fremkalle frykt eller engstelse» viser departementet til at det i forarbeidet til strl. § 266 a i 2015 er presisert at formuleringen ikke forutsetter at fornærmede faktisk har følt frykt. Det avgjørende er ifølge departementet derfor om krenkelsen objektivt sett er egnet til å ha en slik virkning.⁸³

Høyesterett konkluderte med at formuleringen «egnet til å fremkalle frykt eller engstelse» forutsetter at fornærmede har blitt kjent med handlingen.⁸⁴ Departementet derimot mener at det ut fra en naturlig språklig forståelse av ordlyden ikke kreves at fornærmede har blitt kjent med handlingene som utgjør krenkelsene. De fjerner derfor ikke dette vilkåret i

---

⁸⁰ Høringsnotat – endringer i straffeloven og skadeerstatningsloven (skjult personforfølgelse mv.). (2021). [høring]. Justis- og beredskapsdepartementet s. 3.

⁸¹ Høringsnotat – endringer i straffeloven og skadeerstatningsloven (skjult personforfølgelse mv.). (2021). [høring]. Justis- og beredskapsdepartementet s. 42.

⁸² Høringsnotat – endringer i straffeloven og skadeerstatningsloven (skjult personforfølgelse mv.). (2021). [høring]. Justis- og beredskapsdepartementet s. 42.

⁸³ Høringsnotat – endringer i straffeloven og skadeerstatningsloven (skjult personforfølgelse mv.). (2021). [høring]. Justis- og beredskapsdepartementet s. 26.

⁸⁴ HR-2019-563-A avsnitt 32.

bestemmelsene. Likevel foreslår de en presiserende tilføyelse som sett ovenfor, om at det ikke kreves at fornærmede oppfattet krenkelsen på handlingstidspunktet.⁸⁵ Lovforslaget har her en vesensforskjell fra votumet i Høyesterettsavgjørelsen. Her likestilles skjult stalking med stalking som ikke er skjult, fordi en erkjenner at begge former for stalking er like krenkende for offeret. De fjerner til og med det tidligere objektive vilkåret om at fornærmede faktisk blir kjent med den krenkende handlingen som Høyesterett fastslo på grunnlag av formuleringen «som er egnet til å fremkalle frykt eller engstelse» i strl. § 266 a⁸⁶ ved å ta direkte avstand til det i ordlyden.

For det tredje foreslås det å endre straffeloven § 266 (Hensynsløs atferd) slik at personforfølgelse ikke lenger omfattes av gjerningsbeskrivelsen i straffebudet. Det skal fortsatt være vilkår om at gjerningspersonen har forsett om at fornærmede oppfatter krenkelsen, og at fornærmede rent faktisk oppdager krenkelsen.⁸⁷ Bestemmelsen er foreslått å lyde:

«§ 266 Hensynsløs atferd

Den som ved skremmende eller plagsom opptreden eller annen hensynsløs atferd krenker en annens fred, straffes med bot eller fengsel inntil 2 år.»⁸⁸

Det er ikke uenighet om at det er behov for et bedre strafferettslig vern mot skjult personforfølgelse. Både Riksadvokaten, Trøndelag statsadvokatembeter og departementet mener det må foretas en endring.⁸⁹

Departementet viser til forarbeidet til stalkingbestemmelsen (strl. §§ 266 a og endring av 266) hvor det står at det er viktig at straffelovgivningen gjør det mulig å forebygge, etterforske og

---

⁸⁵ Høringsnotat – endringer i straffeloven og skadeerstatningsloven (skjult personforfølgelse mv.). (2021). [høring]. Justis- og beredskapsdepartementet s. 25 og 26.

⁸⁶ HR-2019-563-A avsnitt 32.

⁸⁷ Høringsnotat – endringer i straffeloven og skadeerstatningsloven (skjult personforfølgelse mv.). (2021). [høring]. Justis- og beredskapsdepartementet s. 3.

⁸⁸ Høringsnotat – endringer i straffeloven og skadeerstatningsloven (skjult personforfølgelse mv.). (2021). [høring]. Justis- og beredskapsdepartementet s. 42.

⁸⁹ Høringsnotat – endringer i straffeloven og skadeerstatningsloven (skjult personforfølgelse mv.). (2021). [høring]. Justis- og beredskapsdepartementet s. 21.

rettsforfølge personforfølgelse på en effektiv måte.⁹⁰ Det at det strafferettslige vernet mot personforfølgelse skal være avhengig av at tiltalte regner med at fornærmede skal oppfatte handlingen som utgjør krenkelsen, er vanskelig å begrunne ut fra en slik målsetting mener departementet.⁹¹

Videre viser departementet til at skjult stalking ut fra en objektiv vurdering er egnet til å krenke en annen persons intimsfære og privatliv, og dersom straffeansvaret skal avhenge av om gjerningspersonen fortsetter forfølgelsen etter å ha blitt oppdaget, vil straffeansvaret fremstå vilkårlig.⁹²

Skjult stalking kan ha store konsekvenser for offeret ifølge departementet. De viser til at det lett kan utløse angst og redsel dersom den forfulgte senere typisk som følge av politiets etterforskning blir gjort oppmerksom på hva som har skjedd. De går så langt som å si at de ikke kan utelukke at langvarig skjult stalking kan være en større belastning for offeret enn stalking gjennom gjentatte kontaktforsøk.⁹³

Departementet mener at det fortsatt skal være et vilkår om gjentatte handlinger for straff etter strl. § 266 a. En enkeltstående handling vil dermed ikke kunne rammes av det nye straffebudet.⁹⁴

Dette er hensiktsmessig sett hen til at det vil kunne være et stort inngrep i andres privatliv dersom en skulle kunne straffes for å ha sett inn i et vindu til noen andre personer bare en gang. En må for eksempel få kunne gå en tur med hunden og se inn i et hus fra hovedveien fordi en interesserer seg for interiøret i huset, uten å skulle bli straffet for denne handlingen.

---

⁹⁰ Høringsnotat – endringer i straffeloven og skadeerstatningsloven (skjult personforfølgelse mv.). (2021). [høring]. Justis- og beredskapsdepartementet s. 21 ; Prop. 42 L (2015-2016) Endringer i straffeloven og straffeprosessloven (personforfølgelse, forberedelse til tvangsekteskap mv.) kapittel 3 punkt 3.7.1 s. 14.

⁹¹ Høringsnotat – endringer i straffeloven og skadeerstatningsloven (skjult personforfølgelse mv.). (2021). [høring]. Justis- og beredskapsdepartementet s. 21.

⁹² Høringsnotat – endringer i straffeloven og skadeerstatningsloven (skjult personforfølgelse mv.). (2021). [høring]. Justis- og beredskapsdepartementet s. 21.

⁹³ Høringsnotat – endringer i straffeloven og skadeerstatningsloven (skjult personforfølgelse mv.). (2021). [høring]. Justis- og beredskapsdepartementet s. 21.

⁹⁴ Høringsnotat – endringer i straffeloven og skadeerstatningsloven (skjult personforfølgelse mv.). (2021). [høring]. Justis- og beredskapsdepartementet s. 25.

Departementet viser til at Høyesterett har slått fast at et enkeltstående tilfelle av skjult kinking kan rammes av strl. § 298 bokstav b, før de poengterer at vernet er begrenset til handlinger som er seksuelt krenkende ovenfor fornærmede som i praksis har en høy terskel.⁹⁵

3 Sikringsplikten

Da kapittelet om menneskerettighetene kom inn i Grunnloven kom også Grl. § 92 som lyder:

«Statens myndigheter skal respektere og sikre menneskerettighetene slik de er nedfelt i denne grunnlov og i for Norge bindende traktater om menneskerettigheter.»

Denne plikten til å sikre og respektere menneskerettighetene i Grl. § 92 omtales gjerne som «sikringsplikten».⁹⁶ Jeg skal nå videre i kapittelet foreta en analyse av de ulike komponentene til Grl. § 92, for å vise hva denne sikringsplikten innebærer for Norges plikt til å verne om retten til privatliv.

Det er «statens myndigheter» som er forpliktet etter bestemmelsen, og med «statens myndigheter» menes lovgiver, forvaltningen og domstolen.⁹⁷ Sikringsplikten er med dette vid, men sett til oppgavens problemstilling vil det i denne oppgaven fokuseres på lovgivers plikt.

I «respektere» ligger det en negativ forpliktelse. Den negative forpliktelsen legger bånd på statens egne organers og personers myndighetsutøvelse. For eksempel gjør den negative forpliktelsen av staten må avstå fra bruk av tortur.⁹⁸

«Sikre» derimot er en positiv forpliktelse. Her har staten en aktivitetsplikt til å forebygge og eventuelt reparere krenkelser.⁹⁹ «I strafferettslig og straffeprosessuell sammenheng medfører dette at lovgiver må sørge for effektiv straffelovgivning til vern om menneskerettighetene

---

⁹⁵ Høringsnotat – endringer i straffeloven og skadeerstatningsloven (skjult personforfølgelse mv.). (2021). [høring]. Justis- og beredskapsdepartementet s. 31; HR-2019-563-A avsnitt 42

⁹⁶ Ragna Aarli «§ 92», Idunn, 13. august 2021, DOI: <https://doi.org/10.18261/9788215054179-2021-112> [fagartikkel] (sist lest 12. desember 2023).

⁹⁷ Aall (2021) s. 24.

⁹⁸ Aall (2021) s. 24.

⁹⁹ Aall (2021) s. 24.

[...]»,¹⁰⁰ for eksempel vern mot krenkelse av en persons privatliv i form av straffebestemmelser mot skjult stalking.

En viktig presisering av Grl. § 92 kom gjennom Holship-dommen.¹⁰¹ I dommen vises det til at ordlyden «respektere og sikre menneskerettighetene slik de er nedfelt i denne grunnlov og i for Norge bindende traktater om menneskerettigheter» ikke er klar, og at det på bakgrunn av uttalelser i forarbeidet har vært reist spørsmål om bestemmelsen skal forstås slik at den gir alle internasjonale menneskerettsbestemmelser som Norge er bundet av 13. mai 2014, grunnlovs rang.¹⁰²

Førstvoterende slår fast i dommens avsnitt 70 at Grl. § 92 ikke kan tolkes som en inkorporasjonsbestemmelse, men heller et pålegg til myndighetene om å håndheve menneskerettighetene på det nivå de er gjennomført i norsk rett.

Etter mrl. § 2 nr. 1, jf. mrl. § 3 er EMK inkorporert med forrang. Menneskerettighetene i EMK skal derfor i utgangspunktet gå foran andre lover ved motstrid. Dette vil likevel ikke gjelde Grunnloven da Grunnloven er lex superior. Lex superior betyr høyest rang blant lovreglene. Lover utleder sin gyldighet av Grunnloven som betyr at dersom det oppstår motstrid mellom en lovregel og Grunnloven, må Grunnloven gå foran.¹⁰³

Grunnloven står dermed i utgangspunktet foran EMK, men Høyesterett har slått fast at menneskerettighetene i Grunnloven skal tolkes i lys av sine menneskerettslige forbilder.¹⁰⁴ Menneskerettighetene i Grunnloven vil derfor tolkes slik at de samsvarer med menneskerettighetene etter EMK.

Grunnlovens § 92 er relativt lik EMK artikkel 1 som lyder:

«The High Contracting Parties shall secure to everyone within their jurisdiction the rights and freedoms defined in Section I of this Convention.»

---

¹⁰⁰ Aall (2021) s. 24.

¹⁰¹ HR-2016-2554-P (Holship-dommen).

¹⁰² HR-2016-2554-P (Holship-dommen) avsnitt 67.

¹⁰³ Skoghøy (2018) s. 256.

¹⁰⁴ Rt. 2015 s. 93 (Maria-dommen) avsnitt 57.

EMK pålegger med dette medlemsstatene en plikt til å sikre menneskerettighetene etter konvensjonen. Etersom menneskerettighetene og sikringsplikten er nedfelt både i Grunnloven og EMK med forrang, har norske myndigheter en særlig plikt til å sikre at menneskerettighetene blir fulgt i norsk rett. Sikringsplikten etter EMK er likevel ikke absolutt. I noen tilfeller kan en krenkelse av private være umulig eller uforholdsmessig for staten å beskytte mot, og slike tilfeller vil ikke føre til krenkelse av sikringsplikten.¹⁰⁵ Nasjonale myndigheter er de som står nærmest til å vurdere hvilke tiltak som vil være hensiktsmessige, de er derfor tillagt en viss skjønnsmargin ved valg av tiltak.¹⁰⁶

Til slutt vil kravene til aktivitet fra myndighetene bero på det aktuelle saksområdet hvor EMD har fremhevet at myndighetene har en særlig oppfordring både til å treffe tiltak, og sørge for at disse gir reell beskyttelse når det gjelder vold mot kvinner.¹⁰⁷ I lys av denne praksisen ble Istanbul-konvensjonen utviklet.¹⁰⁸ Dette viser at vold mot kvinner er noe EMD klart jobber mot å hindre, og forebygge.

Retten til privatliv er en menneskerettighet både etter Grunnloven og EMK.¹⁰⁹ Denne rettigheten må derfor i utgangspunktet sikres. Sikringsplikten er som vist til ikke absolutt, men skjult stalking rammer ofte kvinner og stalkingen er ofte et forstadium for voldsutøvelse.¹¹⁰ Det er derfor nærliggende å konkludere med at staten har en plikt til å verne mot skjult stalking.

Hva sikringsplikten nærmere innebærer med tanke på retten til privatliv vil avhenge av hva den positive plikten etter EMK artikkel 8 krever. Dette redegjøres nærmere for under punkt 5.2.

---

¹⁰⁵ Osman mot Storbritannia [GC] (no. 87/1997/871/1083) avsnitt 116 ; Kontrová mot Slovakia [J] (no.7510/04) avsnitt 50 ; Dordevic mot Kroatia [J] (no.41526/10) avsnitt 139 ; se også Rt. 2013 s. 588 avsnitt 46.

¹⁰⁶ Valiuliené mot Litauen [J] (no. 33234/07) avsnitt 76 og 85 ; se også Rt. 2013 s. 588 avsnitt 47.

¹⁰⁷ Bevacqua og S mot Bulgaria [J] (no.71127/01) avsnitt 64 og 65 ; Hajduová mot Slovakia [J] (no.2660/03) avsnitt 50 ; Opuz mot Tyrkia [J] (no.22401/02) avsnitt 164 ; se også Rt. 2013 s. 588 avsnitt 49.

¹⁰⁸ Dette kan leses ut av Istanbul-konvensjonens fortale ; se også Rt. 2013 s. 588 avsnitt 50.

¹⁰⁹ Se. Grl. § 102 ; EMK artikkel 8.

¹¹⁰ Øverland (2012) s. 81 ; Kjersti Narud, Christine Friestad, Alv. A. Dahl: Stalking experiences and associated factors—A controlled population-based study from Norway: 2013: Nordic Journal of Psychiatry s. 349 og 350. DOI: [10.3109/08039488.2013.844273](https://doi.org/10.3109/08039488.2013.844273) [fagartikkel] (sist lest 3. desember 2023).

4 Retten til privatliv etter GrL. § 102

Grunnloven § 102 ble tilføyd i 2014 for å styrke menneskerettighetens stilling i norsk rett,¹¹¹ og bygger blant annet på EMK artikkel 8.¹¹²

Bestemmelsen lyder som følger:

«Enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin kommunikasjon. Husransakelse må ikke finne sted, unntatt i kriminelle tilfeller.

Statens myndigheter skal sikre et vern om den personlige integritet.»

Lovbestemmelsen hjemler retten til privatliv, og det vil videre i kapittelet foretas en tolkning av hva denne rettigheten innebærer.

Ordlyden «statens myndigheter» viser at det er staten som er pliktsubjektet når det gjelder å beskytte retten til privatliv. Dette kan også leses av GrL. § 92 som vært inne på tidligere, da det er staten som etter denne bestemmelsen har plikt til å ivareta menneskerettighetene.

Ordlyden «respekt» rommer både en negativ og en positiv forpliktelse. Den negative forpliktelsen innebærer et vern mot uberettigede offentlige inngrep, med andre ord en negativ plikt for myndighetene til å avstå fra inngrep i menneskers privatliv.¹¹³

Når det gjelder den positive forpliktelsen for det offentlige, medfører den at det offentlige må iverksette tiltak også for å sikre privatlivet mot inngrep fra andre private individer. Dette følger av GrL. § 102 andre ledd, og mer generelt av sikringsplikten i GrL. § 92.¹¹⁴

Dermed har den norske stat ikke bare en plikt til å ikke gripe inn i privatlivet, men også en plikt til å beskytte privatlivet. Dette er grunnlovfestet og med det lex superior som tilsier høy rettskildemessig vekt.

---

¹¹¹ Innst. 203 S (2013–2014) Innstilling fra Stortingets presidentskap om redigert versjon av Grunnloven kapittel E og F som følge av vedtatte grunnlovsforslag om menneskerettigheter punkt E s. 1 og 2.

¹¹² Rt. 2015 s. 93 avsnitt 57.

¹¹³ Rt. 2015 s. 93 A (Maria-dommen) avsnitt 59 ; Rt-2013-588 avsnitt 41 til 49.

¹¹⁴ Rt. 2015 s. 93 A (Maria-dommen) avsnitt 59.

Retten til privatliv er likevel ikke absolutt. Norske myndigheter kan gjøre inngrep i retten til privatliv etter Grl. § 102 hvis tiltaket har tilstrekkelig hjemmel, forfølger et legitimt formål og er forholdsmessig.¹¹⁵

Forholdsmessighetsvurderingen går ut på å veie de beskyttede individuelle interessene mot de legitime samfunnsbehovene som begrunner tiltaket.¹¹⁶ Høyesterett har uttalt i HR-2018-104-A at tiltaket i tillegg sett til det konkrete tilfellet må være egnet, nødvendig og forholdsmessig.¹¹⁷ En slik vurdering av inngrepet kan være relevant ved vurdering av om kriminalisering av skjult stalking griper inn i privatlivet til stalkeren. Vurderingen vil ikke foretas da det faller utenfor oppgavens ordlyd. Oppgaven vurderer om det at skjult stalking ikke er straffbart er i strid med retten til privatliv, ikke om å gjøre skjult stalking straffbart vil være i strid med retten til privatliv.

Grunnloven § 102 har som vist til innledningsvis nær tilknytning til EMK artikkel 8. Den er utformet etter mønster av EMK artikkel 8 og skal tolkes i lys av denne.¹¹⁸

Praksis fra EMD har derfor stor betydning for tolkningen av retten til privatliv i Grl. § 102. En viktig presisering her gjøres i Maria-dommen hvor Høyesterett slår fast at det i første rekke er de som har ansvaret for å tolke, avklare og utvikle Grunnlovens menneskerettsbestemmelser.¹¹⁹

I senere rettspraksis er det også slått fast at det er nær tilknytning mellom Grl. § 102 og EMK artikkel 8.¹²⁰ Høyesterett har en rekke ganger uttalt at Grl. § 102 og EMK artikkel 8 har et sammenfallende innhold.¹²¹ Derfor behandles bestemmelsene ofte samlet.

Dette er også grunnen for at de i denne oppgaven vil bli behandlet samlet ved avgjørelsen av om Norge krenker retten til privatliv etter Grl. § 102 og EMK artikkel 8. Utgangspunktet tas i EMK artikkel 8 i den videre drøftelsen, i tråd med Høyesteretts tilsvarende metodebruk ved tolkningen av parallelle rettighetsbestemmelser i Grunnloven og EMK.

---

¹¹⁵ Rt. 2015 s. 93 A (Maria-dommen) avsnitt 60.

¹¹⁶ Rt. 2015 s. 93 A (Maria-dommen) avsnitt 60.

¹¹⁷ HR-2018-104-A avsnitt 23.

¹¹⁸ Rt. 2015 s. 93 A (Maria-dommen) avsnitt 57 ; HR-2020-2372-A avsnitt 38.

¹¹⁹ Rt. 2015 s. 93 A (Maria-dommen) avsnitt 57.

¹²⁰ HR-2016-2554-P avsnitt 81 ; HR-2019-2286-A avsnitt 42 ; Rt. 2015 s. 1388 P avsnitt 162.

¹²¹ HR-2017-2376-A avsnitt 53 med videre henvisninger.

5 Retten til privatliv etter EMK artikkel 8

For å avgjøre om Norge krenker retten til privatliv må en først se på om retten til privatliv verner mot skjult stalking. Deretter på hva den positive plikten etter EMK artikkel 8 omfatter, og til slutt om gjeldende rett oppfyller den positive plikten, eventuelt om lovforslaget vil gjøre det.

5.1 Verner retten til privatliv mot skjult stalking?

Norge har inkorporert EMK med forrang, jf. mrl. §§ 2 nr. 1 og 3. Dermed er retten til privatliv i EMK artikkel 8 inkorporert med forrang. Dette betyr at retten til privatliv i utgangspunktet vil gå foran annen rett ved motstrid.

EMK artikkel 8 lyder:

«1. Everyone has the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence.

2. There shall be no interference by a public authority with the exercise of this right except such as is in accordance with the law and is necessary in a democratic society in the interests of national security, public safety or the economic well-being of the country, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.»

Bestemmelsens nr. 1 angir rettighetenes innhold, mens andre punkt angir vilkår som må være oppfylt for at nasjonale myndigheter skal kunne gjøre inngrep i rettighetene etter nr. 2.

Det primære formålet med bestemmelsen er å beskytte individet mot uberettigede inngrep fra offentlige myndigheter i individets rett til privatliv, jf. EMK artikkel 8 nr. 2. Dette omtales som statens negative plikt.¹²²

For tilstrekkelig beskyttelse har EMD også innfortolket en positiv plikt. Denne plikten innebærer at staten må innføre tiltak som sikrer retten til privatlivet også mellom individer.¹²³

---

¹²² Söderman mot Sverige (Söderman-dommen) [GC] (no. 5786/08) avsnitt 78.

¹²³ Söderman mot Sverige (Söderman-dommen) [GC] (no. 5786/08) avsnitt 78.

EMK artikkel 8 innebærer dermed slik som sikringsplikten og Grl. § 102 både en negativ og en positiv forpliktelse for å sikre tilstrekkelig vern.

Ordlyden «private» vil sett til dens ordlyd, kontekst og formål forstås som at flere aspekter ved privatlivet er omfattet. En kan ikke tillegge ordlyden mange begrensninger ut fra en slik tolkning.

EMD har gitt visse føringer på hvordan ordlyden skal forstås. De har blant annet uttalt:

«[...] The notion of «private» life within the meaning of Article 8 of the Convention is a broad term nor susceptible to exhaustive definition.»¹²⁴

Ved at ordlyden «private» er vid vil rettspraksis i stor grad være med på å avgjøre hva som faller inn under ordlyden.

EMD har gjennom rettspraksis slått fast at begrepet rommer både en persons «physical and psychological integrity».¹²⁵ Samt retten til å være i fred fra uønsket oppmerksomhet.¹²⁶

Høyesterett har stilt seg bak EMDs tolkning. I Rt. 2013 s. 588 slo de slik som EMD fast at EMK artikkel 8 omfatter den fysiske og psykiske integritet, i tillegg til retten til å være i fred fra uønsket oppmerksomhet fra andre.¹²⁷ På bakgrunn av denne tolkningen konkluderte de med at en kvinne som ble stalket i form av kort, brev, oppringinger, tekstmeldinger og forsøk på å oppsøke henne blant annet hjemme og i bil hadde fått krenket sin rett til privatliv etter EMK artikkel 8.¹²⁸

Høyesterettsavgjørelsen kan tillegges vekt med tanke på hvilke hendelser som faller innenfor beskyttelsen i EMK artikkel 8 fordi de benytter samme tolkning av EMK artikkel 8 som EMD ved avgjørelsen av om kvinnens privatliv er krenket, se drøftelsen ovenfor. Dommen viser med dette at EMK artikkel 8 verner privatlivet mot stalking, som taler for at EMK artikkel 8 også verner mot skjult stalking da alle former for stalking vil være uønsket oppmerksomhet uansett om den er skjult eller ikke. Likevel skiller skjult stalking seg fra annen stalking ved at

---

¹²⁴ Aksu mot Tyrkia [GC] (no. 4149/04 and 41029/04) avsnitt 58.

¹²⁵ Carvalho pinto de sousa morais mot Portugal [J] (no.17484/15) avsnitt 36 ; Stubbings og andre mot Storbritannia [J] (no. 22083/93; 22095/93) avsnitt 61.

¹²⁶ Smirnova mot Russland [J] (46133/99 and 48183/99) avsnitt 95.

¹²⁷ Rt. 2013 s. 588 A avsnitt 34.

¹²⁸ Rt. 2013 s. 588 A avsnitt 34.

den er nettopp skjult. Den viser seg ikke gjennom telefonoppringninger eller andre kontaktforsøk. Ved skjult stalking vet en ikke at det er noen som kikker på en. Vil det da være en krenkelse av ens privatliv, når en er uvitende om handlingene?

I EMD dommen *Söderman mot Sverige* konkluderte EMD med at privatlivet til kvinnen var krenket. Dommen omhandlet en mindreårig kvinne som var blitt hemmelig filmet av sin stefar da hun skulle kle av seg på baderommet før dusjen. Stefaren hadde plassert et videokamera ved området hun brukte å kle av seg før en dusj, og mening var at hun ikke skulle finne ut av filmingen.¹²⁹

Noe av det som var skjerpene i saken var at hendelsen skjedde i hjemmet hvor hun skal føle seg trygg. Dette bidro til at hendelsen var i kjerneområdet av hva EMK artikkel 8 skal beskytte mot.¹³⁰

Dommen viser at retten til privatliv etter EMK artikkel 8 er vernet selv om en er uvitende om at noen utfører handlinger som krenker privatlivet ditt. Videre viser den at dersom en oppholder seg i sitt eget hjem når en blir utsatt for krenkelsen, taler det for at en er i kjerneområdet av hva EMK artikkel 8 beskytter mot.

På bakgrunn av dette vil stalking en er uvitende om være en krenkelse av privatlivet. Skjult stalking skjer gjerne når en er i sitt eget hjem hvor en skal følge seg trygg.¹³¹ Det trekker i retning av at en er i kjerneområdet av hva EMK artikkel 8 skal beskytte mot.

EMK artikkel 8 verner med dette mot skjult stalking. Staten har da etter EMK artikkel 8 en positiv plikt til å sikre privatlivet til den som utsettes for den skjulte stalkingen. For å avgjøre om staten har oppfylt denne positive forpliktelsen, er det nødvendig å se hen til hva den positive forpliktelsen krever. Og til slutt om Norge har oppfylt denne positive forpliktelsen etter gjeldende rett, eventuelt om lovforslaget vil det.

---

¹²⁹ *Söderman mot Sverige* (*Söderman-dommen*) [GC] (no. 5786/08) avsnitt 12 og 117.

¹³⁰ *Söderman mot Sverige* (*Söderman-dommen*) [GC] (no. 5786/08) avsnitt 86.

¹³¹ Se for eksempel. HR-2019-563-A.

5.2 Hva omfatter statens positive plikt?

I proposisjonen til stalkingbestemmelsen (strl. §§ 266 a og endring av 266) uttalte departementet at manglende tiltak mot personforfølgelse kan rammes av EMK artikkel 8 og Grl. § 102.¹³² Departementet drøfter ikke i proposisjonen om Grunnloven eller EMK forplikter Norge til å oppstille et vern også mot skjult stalking. I høringsnotatet med lovforslag om kriminalisering av skjult stalking antar departementet at det er en rimelig mulighet for at Norge er forpliktet til å oppstille et tilstrekkelig effektivt vern også mot skjult stalking, uten å forfølge problemstillingen nærmere.¹³³ Denne problemstillingen vil nå forfølges videre.

Begrepet «statens positive forpliktelser» vil kunne forstås som at statene har en plikt til å beskytte individene. EMD har derimot presisert at det ikke må tolkes slik at staten pålegges en umulig eller uforholdsmessig byrde.¹³⁴ Statens positive plikt er dermed ikke absolutt.

Den positive plikten innebærer at staten må sikre et effektivt rettssystem som omfatter både lovgivning, utøvende myndigheter og domstolen.¹³⁵ På den måten sikres private effektiv beskyttelse av deres rett til privatliv. Oppgaven vil i hovedsak fokusere på lovgivningsdelen da oppgaven skal avgjøre om av skjult stalking må være straffbart for å oppfylle den positive plikten.

Valg av midler for å sikre statenes positive forpliktelse etter EMK artikkel 8 er opp til statene selv.¹³⁶ Denne skjønnsmarginen er likevel ikke ubetinget. EMD har gjennom rettspraksis kommet med flere føringer på hva som vil avgjøre omfanget av den positive plikten sett til de ulike tilfellene. Dette skal det nå redegjøres nærmere for.

Arten av statens forpliktelse vil avhenge av det enkelte aspekt av privatlivet.¹³⁷ Innholdet og omfanget av statens positive plikter vil også bero på den konkrete sak, og kan variere fra saksområde til saksområde.¹³⁸ Ved denne vurderingen legges det blant annet vekt på

---

¹³² Prop. 42 L (2015-2016) Endringer i straffeloven og straffeprosessloven (personforfølgelse, forberedelse til tvangsekteskap mv.) kapittel 3 punkt 3.3 s. 9 og 10.

¹³³ Høringsnotat – endringer i straffeloven og skadeerstatningsloven (skjult personforfølgelse mv.). (2021). [høring]. Justis- og beredskapsdepartementet s. 13.

¹³⁴ Novoseletskiy mot Ukraina [J] (no. 47148/99) avsnitt 70.

¹³⁵ Söderman mot Sverige (Söderman-dommen) [GC] (no. 5786/08) avsnitt 78 ; Kjølbros (2020) s. 888.

¹³⁶ Söderman mot Sverige (Söderman-dommen) [GC] (no. 5786/08) avsnitt 79.

¹³⁷ Söderman mot Sverige (Söderman-dommen) [GC] (no. 5786/08) avsnitt 79.

¹³⁸ Hämmäläinen mot Finland [GC] (no. 37359/09) avsnitt 66.

viktigheten av de interesser som skal vernes, herunder om det er tale om fundamentale verdier eller vesentlige aspekter av privatlivet.¹³⁹ I det videre skal det foretas en slik vurdering med henblikk på skjult personforfølgelse.

Hvis saken «[...] involve a most intime aspect of private life», eller «[...]a particularly important facet of an individual's existence or identity is at stake [...]», vil statens skjønnsmargin være smalere enn ellers.¹⁴⁰

EMDs storkammer kom i Söderman-dommen til at det hadde skjedd en krenkelse av EMK artikkel 8.¹⁴¹ Stefaren ble frifunnet i det svenske domstolsystemet, fordi det ikke var straffbart etter svensk rett å filme en person som ikke visste om det. Klager gjorde derfor gjeldende overfor EMD at Sverige ikke hadde gjort nok for å beskytte hennes privatliv.¹⁴²

Filmingen foregikk i hennes hjem hvor hun skal føle seg trygg, hun var mindreårig og filmingen var satt opp av stefaren som var ment å være en person hun skulle kunne stole på. EMD slo dermed fast at «this event affected the applicant in highly intimate aspects of her private life».¹⁴³ Siden staten ikke hadde rettslige rammer som beskyttet den unge kvinnens privatliv fra stefarens handlinger, slo EMD fast at Sverige hadde brutt deres positive forpliktelse etter EMK artikkel 8.¹⁴⁴

Den skjulte stalkingen i HR-2019-563-A skjedde utenfor hjemmene til kvinnene, hvor mannen så inn på dem gjennom vinduet. Hjemmet deres er en plass de skal føle seg trygg, slik som den unge kvinnen i Söderman-dommen. Dette taler for at skjult stalking «[...]involve a most intime aspect of private life». Norges skjønnsmargin er dermed smalere.

På den andre siden var ikke kvinnene i HR-2019-563-A mindreårige så vidt en vet, og stalkingen ble ikke foretatt av en omsorgsperson. Det kan derfor stilles spørsmåltegn ved hvor mye en kan innskrenke Norges skjønnsmargin. En kan likevel ikke utelukke at skjult stalking også kan utøves av en omsorgsperson mot en mindreårig.

---

¹³⁹ Hämäläinen mot Finland [GC] (no. 37359/09) avsnitt 66.

¹⁴⁰ Söderman mot Sverige (Söderman-dommen) [GC] (no. 5786/08) avsnitt 79 ; Mosley mot Storbritannia [P] (no.48009/08) avsnitt 109.

¹⁴¹ Se redegjørelse av dommen under punkt 5.1.

¹⁴² Söderman mot Sverige (Söderman-dommen) [GC] (no. 5786/08) avsnitt 87.

¹⁴³ Söderman mot Sverige (Söderman-dommen) [GC] (no. 5786/08) avsnitt 86.

¹⁴⁴ Söderman mot Sverige (Söderman-dommen) [GC] (no. 5786/08) avsnitt 117.

Staten har en plikt til å sikre lovgivning som beskytter borgerne mot æreskrenkelser. Det er derfor problematisk når en stefar frifinnes etter å ha foretatt skjult video av en stedatter på et baderom med den begrunnelsen at det ikke var meningen at stedatteren skulle finne ut av filmingen, og at det dermed ikke var forsett om æreskrenkelse.¹⁴⁵

Det er med dette tyngende holdepunkter for at staten har en plikt til å sikre en passende lovgivning mot æreskrenkelser uavhengig av om gjerningspersonens hadde forsett om at offeret skulle oppdage krenkelsen eller ikke. Staten har dermed en plikt til å sikre passende lovgivning også mot stalking hvor stalkeren ikke har forsett om å bli oppdaget av offeret.

5.2.1 Kolliderende menneskerettigheter

Det vil ofte være en videre skjønnsmargin for staten til å velge tiltak for å beskytte retten til privatliv dersom staten må finne en balanse mellom konvensjonsrettigheter.¹⁴⁶

Tiltak mot skjult stalking skal beskytte retten til privatliv og vil kunne kolliderere med bevegelsesfriheten. Dette fordi en vil beskytte stalkingofre på bekostning av stalkerens bevegelsesfrihet. Det vil i det videre redegjøres for hva bevegelsesfriheten innebærer, før det foretas en avveining mellom bevegelsesfriheten og retten til privatliv for å avgjøre om en i dette tilfellet kan innskrenke retten til bevegelsesfrihet på grunnlag av retten til privatliv.

Bevegelsesfriheten er hjemlet både i Grunnloven og EMK. Menneskerettighetene i Grunnloven skal tolkes i lys av sine menneskerettslige forbilder,¹⁴⁷ og staten har plikt til å sikre rettighetene etter EMK, jf. mrl. § 2 nr. 1, jf. mrl. § 3. Det er derfor ingen grunn til i dette tilfellet å gjøre et skille mellom bevegelsesfriheten i Grl. § 106 og EMK P4 artikkel 2.¹⁴⁸ Siden det tas utgangspunkt i EMK artikkel 8 ved vurdering av hva statens positive plikt krever, vil fokuset være på bevegelsesfriheten etter EMK. Det er likevel hensiktsmessig å kort

---

¹⁴⁵ Söderman mot Sverige (Söderman-dommen) [GC] (no. 5786/08) avsnitt 34 til 41 ; Kjølbro (2020) s. 892.

¹⁴⁶ Fretté mot Frankrike [J] (no. 36515/97) avsnitt 42 ; Odièvre mot Frankrike [GC] (no. 42326/98) avsnitt 44 til 49 ; Evans mot Storbritannia [GC] (no. 6339/05) avsnitt 77 ; Dickson mot Storbritannia [GC] (no. 44362/04) avsnitt 78 ; S.H. og andre mot Østerrike [GC] (no. 57813/00) [GC] avsnitt 94.

¹⁴⁷ Rt.2015 s. 93 (Maria-dommen) avsnitt 57.

¹⁴⁸ EMK Protocol no. 4 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, Securing Certain Rights and Freedoms other than those already included in the Convention and in the First Protocol Thereto, Strasbourg, 16. september 1963 (entry into force 2. may 1968) (Heretter EMK P4).

redegjøre for bevegelsesfriheten hjemlet i Grunnloven for en bedre forståelse av bevegelsesfriheten.

Retten til bevegelsesfrihet i Grunnloven følger av Grl. § 106 første ledd¹⁴⁹:

«Enhver som oppholder seg lovlig i riket, kan fritt bevege seg innenfor rikets grenser og velge sitt bosted der.»

Bevegelsesfriheten hjemlet i EMK P4 artikkel 2 er inkorporert med forrang, se. mrl. § 2 nr. 1 bokstav b, jf. mrl. § 3. Bestemmelsen lyder som følger:

«Everyone lawfully within the territory of a State shall, within that territory, have the right to liberty of movement and freedom to choose his residence.»

Denne rettigheten er ikke absolutt, men har begrensinger. Etter EMK protokoll 4 artikkel 2 nr. 3 og nr. 4 kan bevegelsesfriheten innskrenkes dersom det er:

«3. [...] in accordance with law and are necessary in a democratic society in the interests of national security or public safety, for the maintenance of ordre public, for the prevention of crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.

4. The rights set forth in paragraph 1 may also be subject, in particular areas, to restrictions imposed in accordance with law and justified by the public interest in a democratic society.»

Retten til å bevege seg fritt etter Grl. § 106 har også begrensinger, både faktiske og rettslige. Den rettslige begrensingen følger blant annet av at bevegelsesfriheten må avveies mot andre grunnlovfestede rettigheter slik som retten til privatliv etter Grl. § 102.¹⁵⁰ Bevegelsesfriheten kan dermed innskrenkes på nærmere vilkår, blant annet for å verne andres rettigheter og friheter.

---

¹⁴⁹ Innst. 169 S (2012-2013) Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om rapport til Stortingets presidentskap fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven punkt 1.8.16 s. 14.

¹⁵⁰ Ole Mestad, Dag Michalsen og Kjetil Mujezinović Larsen «§ 106.», Idunn, 13. august 2021, DOI: <https://doi.org/10.18261/9788215054179-2021-131> [fagartikkel] (sist lest 24 .november 2023).

Det er manglende teori og praksis på avvegingen mellom retten til privatliv og bevegelsesfriheten. Det finnes derimot mye praksis på avvenningen mellom ytringsfriheten og retten til privatliv. Både ytringsfriheten og bevegelsesfriheten er en form for å uttrykk seg, og bevege seg fritt i samfunnet enten gjennom handlinger eller ord. En kan derfor dra paralleller mellom ytringsfriheten og bevegelsesfriheten, og med det bruke noen av de samme vurderingsmomentene. Rettspraksis vedrørende avveiningen mellom ytringsfriheten og retten til privatliv vil da kunne være relevant ved avveiningen mellom bevegelsesfriheten og retten til privatliv.

EMD har vist til at rettighetene i EMK artikkel 8 og artikkel 10 (ytringsfriheten) er likeverdige, slik at utfallet av en sak ikke skal være avhengig av hvilken av rettighetene som er krenket.¹⁵¹ Har staten gjort en avveining av rettighetene i samsvar med vurderingsmomenter utledet av EMDs praksis, vil staten gis en vid skjønnsmargin ved valg av tiltak.¹⁵² For avveiningen mellom den enes frihet til å formidle bilder en har tatt av andre, og den avbildets krav på beskyttelse av sitt privatliv kan følgende vurderingsmomenter være relevante: om publiseringen har bidratt til en debatt av allmenn interesse, om den avbildede personen er en offentlig person, hvordan den avbildede personen har opptrådt tidligere og hvilke konsekvenser publikasjonen fikk.¹⁵³

Vurderingsmomentene er knyttet til pressens arbeid, men kan være relevant også ved enkeltpersoners handlinger.¹⁵⁴ Ut fra momentene kan det utledes at retten til privatliv står sterkt når det gjelder private opplysninger om personer som ikke er offentlige. Ytringsfrihet som utøves på bakgrunn av en legitim og allmenn interesse må derfor kunne utøves selv om det innskrenker retten til privatliv.¹⁵⁵ Handlinger som bare har som formål å sjikanere vedkommende som utsettes for handlingen, vil på denne bakgrunn vanskelig kunne sies å

---

¹⁵¹ Delfi AS mot Estland [GC] (no. 64569/09) avsnitt 139 ; Se også departementets tolkning i Prop.159 L (2020-2021) Endringer i straffeloven mv. (deling av krenkende bilder mv.) kapittel 4 s. 14.

¹⁵² Delfi AS mot Estland [GC] (no. 64569/09) avsnitt 139 ; Se også departementets tolkning i Prop.159 L (2020-2021) Endringer i straffeloven mv. (deling av krenkende bilder mv.) kapittel 4 s. 14.

¹⁵³ Von Hannover mot Tyskland (nr. 2) (no. 40660/08 and 60641/08) avsnitt 108 til 113 ; Axel Springer AG mot Tyskland (no. 39954/08) avsnitt 89 til 95 ; Se også departementets tolkning i Prop.159 L (2020-2021) Endringer i straffeloven mv. (deling av krenkende bilder mv.) kapittel 4 s. 15.

¹⁵⁴ Delfi AS mot Estland [GC] (no. 64569/09) avsnitt 133 ; Se også departementets tolkning i Prop.159 L (2020-2021) Endringer i straffeloven mv. (deling av krenkende bilder mv.) kapittel 4 s. 15.

¹⁵⁵ Prop.159 L (2020-2021) Endringer i straffeloven mv. (deling av krenkende bilder mv.) kapittel 4 s. 15.

være beskyttet av ytringsfriheten.¹⁵⁶ En skal ikke kunne gjøre handlinger bare med den hensikt å sjikanere andre, for så å «gjemme» seg bak ytringsfriheten, eller i dette tilfellet bevegelsesfriheten. Det vil ikke ha noe til felles med den kjerneverdi menneskerettigheten skal beskytte.¹⁵⁷

På bakgrunn av EMDs vurderingsmomenter må se på om bevegelsesfriheten bidrar til en debatt av allmenn interesse, om det er offentlige personer som utsettes for skjult stalking, hvordan personen som utsettes for skjult stalking tidligere har opptrådt og hvilke konsekvenser stalkingen kan få.¹⁵⁸

Skjult stalking har bidratt til en debatt av allmenn interesse sett hen til alle nyhets sakene som kom i etterkant av HR-2019-563-A.¹⁵⁹ Likevel kan det vanskelig sies at ordlyden «allmenn interesse» sikter til slike tilfeller, men heller til hendelser og informasjon som befolkningen burde få kunnskap om. Det er bra den skjulte stalkingen blir belyst i media, men det er ikke stalkerens hensikt. Stalkeren ønsker ikke å bli oppdaget.

Personene som ble utsatt for skjult stalking i HR-2019-563-A var så vidt en har kunnskap om ikke offentlige personer, men heller alminnelige mennesker. Hadde det derimot vært offentlige personer, måtte en kanskje forvente og tåle i større grad at noen går forbi hjemmet deres flere ganger og kikker. Dette vil det derimot ikke gås nærmere inn på, da det ikke er aktuelt å redegjøres nærmere for i dette tilfellet.

Hvis personer som blir utsatt for den skjulte stalkingen opptrer på en måte som fremprovoserer skjult stalking og oppfordrer til dette vil en kanskje i større grad måtte tåle stalkingen, som taler for at det ikke kan gjøres inngrep i bevegelsesfriheten. Likevel er det vanskelig å si hvilke handlinger som skulle kunne rettferdiggjøre at en blir utsatt for skjult stalking. De som utsettes for skjult stalking har som oftest ikke gjort noe som kan legitimere den skjulte stalkingen.

---

¹⁵⁶ Se også departementets tolkning i Prop.159 L (2020-2021) Endringer i straffeloven mv. (deling av krenkende bilder mv.) kapittel 4 s. 15 ; Rt. 2012 s. 536 avsnitt 38.

¹⁵⁷ Se også Høyesteretts vurdering i Rt. 2012 s. 563 avsnitt 38.

¹⁵⁸ Von Hannover mot Tyskland [GC] (nr. 2) (no. 40660/08 and 60641/08) avsnitt 108 til 113 ; Axel Springer AG mot Tyskland [GC] (no. 39954/08) avsnitt 89 til 95 ; Se også departementets tolkning i Prop.159 L (2020-2021) Endringer i straffeloven mv. (deling av krenkende bilder mv.) kapittel 4 s. 15.

¹⁵⁹ Se punkt 1.2.

Stalkingofre sliter ofte psykisk i ettertid.¹⁶⁰ Som nevnt tidligere kan de oppleve en så stor psykisk belastning at de utvikler symptomer på posttraumatisk stressyndrom (PTSD), ifølge psykologspesialist Svein Øverland.¹⁶¹ Stalkingen har dermed store konsekvenser som vil underbygge at det kan gjøres inngrep i bevegelsesfriheten for å verne retten til privatliv.

På den andre siden må en kunne få bevege seg i områder selv om det er mørkt, og få personer kan se en. Det kan for eksempel bare være en nysgjerrig nabo som går tur med hunden på samme sted flere ganger, eller en person som synes innredningen din inne er fin å se på og derfor stoppet noen ekstra minutter for å se gjennom vinduet. Samtidig er slike tilfeller lett å utelukke fra å bli straffet ved at det kreves mer enn en enkeltstående handling for å bli straffet for skjult stalking slik departementet foreslår.¹⁶²

Når stalkingen foregår skjult har den ikke som formål å sjikanere andre, og kan derfor være beskyttet av bevegelsesfriheten. Likevel er stalkingen sjikanerende når de som utsettes for den får vite det i ettertid. En kan her dra paralleller til Söderman-dommen hvor det at stefaren ikke hadde som hensikt at filmingen skulle bli oppdaget ikke kunne forsvare at det var manglende lovregler mot slik atferd.¹⁶³

Bevegelsesfriheten har ikke som hensikt at personer skal kunne bedrive skjult stalking. Å bedrive skjult stalking er sjikanerende for ofrene som senere finner ut av stalkingen, og vil vanskelig kunne sies å være beskyttet av bevegelsesfriheten. Skjult stalking kan ikke begrunnes med en legitim og allmenn interesse. Stalkingen vil i hovedsak bare være av interesse for stalkeren.

På bakgrunn av de ovenstående drøftelsene er det nærliggende å konkludere med at staten har en vid skjønnsadgang, og kan gjøre inngrep i bevegelsesfriheten ved å innføre tiltak mot skjult stalking.

---

¹⁶⁰ Kjersti Narud, Christine Friestad, Alv. A. Dahl: Stalking experiences and associated factors—A controlled population-based study from Norway: 2013: *Nordic Journal of Psychiatry* s. 349. DOI: [10.3109/08039488.2013.844273](https://doi.org/10.3109/08039488.2013.844273) [fagartikkel] (sist lest 3. desember 2023).

¹⁶¹ Julianne Bråten Mossing, «Loven skulle ramme personer som «stalker» - etter fem år er nesten ingen tatt.», NRK, 30. juli 2021, <https://www.nrk.no/vestland/mener-lov-mot-stalking-fungerer-for-darlig-1.15570022>, [nyhetsartikkel] (sist lest 07. november 2023).

¹⁶² Høringsnotat – endringer i straffeloven og skadeerstatningsloven (skjult personforfølgelse mv.). (2021). [høring]. Justis- og beredskapsdepartementet s. 25.

¹⁶³ Söderman mot Sverige (Söderman-dommen) [GC] (no. 5786/08) avsnitt 34 til 41 og 117.

5.2.2 Gir sivilrettslige regler tilstrekkelig vern mot skjult stalking?

EMD slo fast i Söderman-dommen at Sverige ikke hadde et tilstrekkelig rettslig rammeverk verken strafferettslig eller sivilrettslig på handlingstidspunktet, og ga derfor klageren medhold i at det hadde skjedd en krenkelse av EMK artikkel 8.¹⁶⁴

Dommen viser at både sivilrettslige og strafferettslige rammeverk kan oppfylle statens positive forpliktelse etter EMK artikkel 8. Spørsmålet blir derfor om sivilrettslige regler er tilstrekkelig for å oppfylle Norges positive plikt, eller om plikten bare kan overholdes ved å innføre strafferettslige regler.

Statene velger i utgangspunktet selv om de vil innføre sivilrettslige eller strafferettslige regler for å sikre etterlevelse av EMK artikkel 8.¹⁶⁵ Denne valgfriheten er likevel underlagt noen begrensninger.

Avskrekking mot grove handlinger som krenker grunnleggende verdier og viktige aspekt ved privatlivet krever strafferettslige bestemmelser. Staten har med det en positiv forpliktelse etter EMK artikkel 8 til å vedta strafferettslige bestemmelser som effektivt straffer for eksempel voldtekt, og anvende dem i praksis gjennom effektiv etterforskning og rettsforfølgelse.¹⁶⁶

På den ene siden kan ikke den skjulte stalkingen sammenlignes med voldelige handlinger slik som voldtekt, da stalkingen i utgangspunktet ikke involverer vold. Den kan i og for seg være harmløs, da stalkeren hverken er i fysisk eller psykisk kontakt med offeret. Det taler for at staten ikke har en plikt til å kriminalisere skjult stalking.

På den andre siden er rovstalkere ofte tidligere voldtekstdømte personer.¹⁶⁷ I tillegg til at den skjulte stalkingen ofte brukes som forberedelse for senere voldsutøvelse mot offeret.¹⁶⁸ Det taler for at det kreves strafferettslige regler mot skjult stalking.

EMD ser ut til å skille krenkelser av den psykiske integritet fra fysiske overgrep. Dette kan leses ut av Söderman-dommen hvor det står:

---

¹⁶⁴ Söderman mot Sverige (Söderman-dommen) [GC] (no. 5786/08) avsnitt 117.

¹⁶⁵ Söderman mot Sverige (Söderman-dommen) [GC] (no. 5786/08) avsnitt 79.

¹⁶⁶ M.C. mot Bulgaria [J] (no. 39272/98) avsnitt 186 ; Sandra Jankovic mot Kroatia [J] (no. 38478/05) avsnitt 47.

¹⁶⁷ Se punkt 1.2.

¹⁶⁸ se punkt 1.2.

«[...] in respect of less serious acts between individuals, which may violate psychological integrity, the obligation of the State under Article 8 to maintain and apply in practice an adequate legal framework affording protection does not always require that an efficient criminal law provision covering the specific act be in place. The legal framework could also consist of civil law remedies capable of affording sufficient protection (see, mutatis mutatis, X and Y v. the Netherlands, cited above, §§ 24 and 27, and K.U. v. Finland, cited above, § 47).»¹⁶⁹

Dermed er det essensielt å vurdere om skjult stalking vil være en krenkelse av den psykiske eller fysiske integritet, da det vet krenkelse av den psykiske integritet kan være tilstrekkelig med sivilrettslige regler.

Skjult stalking vil først og fremst være en krenkelse av den psykiske integritet. Stalkingen skjer i skjul hvor stalkeren ikke er i fysisk kontakt med ofrene. Hadde den skjulte stalkingen medført fysisk kontakt med ofrene derimot, kunne det vært en krenkelse av den fysiske integritet og krevd en strafferettslig ramme.

På den andre siden kan målet til stalkeren være å begå voldslovbrudd som nevnt tidligere. Dermed kan målet med den psykiske integritetskrenkelsen være å senere begå fysisk integritetskrenkelse. Dette er likevel ikke noe en kan si for sikkert. Skjult stalking kan derfor sies å være i en mellomstilling mellom krenkelse av den fysiske og psykiske integritet. For å være på den «sikre» siden kan en innføre en strafferettslig ramme, det vil kunne virke preventivt sett hen til mulig påfølgende voldshandlinger.

Sammenheng i rettssystemet og rettspraksis innenfor statens system anses som et moment i vurderingen av om den positive plikten etter EMK artikkel 8 er oppfylt.¹⁷⁰

Lignende handlinger er straffbare, se for eksempel stalkingparagrafen strl. § 266 a og strl. § 266 som går på hensynsløs atferd. Den moderne strafferetten har i tillegg økt bruk av pre-aktiv kriminalisering.¹⁷¹ Med pre-aktiv kriminalisering menes bruk av straff i forebyggende øyemed, det vil si tilfeller hvor skaden enda ikke har inntruffet.¹⁷² Skal det være sammenheng

---

¹⁶⁹ Söderman mot Sverige (Söderman-dommen) [GC] (no. 5786/08) avsnitt 85.

¹⁷⁰ Härmäläinen mot Finland [GC] (no. 37359/09) avsnitt 66.

¹⁷¹ Frøberg (2020) s. 45.

¹⁷² Frøberg (2020) s. 45.

i lovgivningen, burde derfor skjult stalking kriminaliseres. En sivilrettslig ramme vil da ikke være tilstrekkelig for å oppfylle den positive plikt.

Et annet moment av interesse sett til sammenhengen og praksisen i Norges rettssystem, er hvem som bærer «byrden» i sivilrettslige saker kontra strafferettslige saker.

Dersom det er en sivilrettslig ramme, må private føre saken for domstolen selv. De kan ikke anmelde saken til politiet. På denne måten slipper de å belaste politiet og påtalemyndigheten som ved en straffesak hvor politiet og påtalemyndigheten involveres i alle ledd.

På den andre siden er det staten som plikter å sikre menneskerettighetene etter EMK og Grunnloven.¹⁷³ Det er dermed staten som er ansvarlig for å beskytte privatlivet og innføre de tiltak som trengs for å oppfylle denne plikten. Dette taler for at det er staten som skal ta saken for retten, og stå inne for utgiftene det medfører. Det er i tråd med vårt rettssystem, og i overenstemmelse med EMK og Grl. Samlet taler det for at skjult stalking burde kriminaliseres.

I tidligere saker hvor EMD har fastslått at den positive plikten etter EMK artikkel 8 krever et strafferettslig vern omhandlet saker som seksuelt misbruk av et mentalt handikappet menneske, vold utført av en mann mot en tretten år gammel gutt som førte til flere fysiske skader, og alvorlige tilfeller av vold.¹⁷⁴

Skjult stalking kan vanskelig sies å nå opp til denne terskelen. Skjult stalking er først og fremst en krenkelse av den psykiske integritet, og kan ikke på samme måte sammenlignes med seksuelt misbruk av en handikappet som vil være en grov krenkelse av den fysiske integritet. Det vil derfor kunne være tilstrekkelig med et sivilrettslig vern rundt skjult stalking.

Det er likevel ikke et krav at den fysiske integritet krenkes for at det kreves et strafferettslig vern. Om det er en fysisk eller psykisk krenkelse er bare et moment i vurderingen av om det er tilstrekkelig med sivilrettslige regler.¹⁷⁵ Sett hen til at den positive plikten krever strafferettslig vern ved flere voldslovbrudd som den skjulte stalkingen kan være en forberedelse til. I tillegg til at annen stalking og lignende handlinger er straffbare etter norsk

---

¹⁷³ EMK artikkel 1 ; Grl. § 92.

¹⁷⁴ B.V og andre mot Kroatia (no. 38435/13) avsnitt 154 med videre henvisninger.

¹⁷⁵ Söderman mot Sverige (Söderman-dommen) [GC] (no. 5786/08) avsnitt 85.

rett, er det nærliggende å konkludere med at sivilrettslige regler ikke vil gi tilstrekkelig vern mot skjult stalking. Den positive plikten etter EMK artikkel 8 tilsier at det burde være et strafferettslig vern.

Neste spørsmål blir om skjult stalking er straffbart i Norge, slik at den positive plikten etter EMK artikkel 8 er oppfylt.

I HR-2019-563-A vurderte Høyesterett om mannens skjulte stalking kunne falle inn under strl. § 266 for hensynsløs atferd, strl. § 266 a for alvorlig personforfølgelse eller strl. § 298 om seksuelt krenkende atferd da det var disse bestemmelsene skjult stalking kunne falle inn under.¹⁷⁶ De konkluderte med at ingen av lovhjemlene kunne benyttes, og mannen ble dermed ikke straffet for den skjulte stalkingen.¹⁷⁷ Norge har med dette ikke kriminalisert skjult stalking og derfor ikke et strafferettslig vern mot skjult stalking.

Selv om gjeldende norsk rett ikke oppfylder statens positive plikt, kan lovendringene som foreslås av departementet oppfylle plikten. Neste spørsmål blir derfor om lovforslaget vil oppfylle statens positive plikt etter EMK artikkel 8.

5.3 Vil lovforslaget oppfylle statens positive plikt?

Det er konkludert med at statens positive plikt etter EMK artikkel 8 krever at staten har et strafferettslig vern mot skjult stalking.

Lovforslaget går ut på å kriminalisere skjult stalking, og dermed vil lovforslaget i utgangspunktet oppfylle statens positive plikt etter EMK artikkel 8.

Den positive plikten etter EMK artikkel 8 inneholder ingen krav til hvordan det skal kriminaliseres, men sammen med sikringsplikten kreves en strafferettslig ramme som gjør at handlingen effektivt kan straffeforfølges.¹⁷⁸ Det er forståelig sett hen til at straffebestemmelser vil ha liten betydning dersom vernet ikke fungerer effektivt.

---

¹⁷⁶ Se sammendrag i HR-2019-563-A.

¹⁷⁷ Se sammendrag HR-2019-563-A.

¹⁷⁸ A mot Kroatia [J] (no.55164/08) avsnitt 78 og 79 ; Kjølbros (2020) s. 888.

Det vil være vanskelig å vite om straffebestemmelsene som kriminaliserer skjult stalking vil gjøre at skjult stalking kan straffeforfølges på en måte som er «effektiv», før en har sett virkningene av straffebestemmelsene i praksis.

Etter at stalkingparagrafen (strl. § 266 a) kom inn i den norske straffeloven i 2016 har det vært få tiltaler hos politiet, til tross for at stalking er utbredt.¹⁷⁹ NRK publiserte i 2021 en artikkel om stalking hvor de hadde vært i kontakt med politidistriktene i Norge for å kartlegge antall tiltaler som var tatt ut etter stalkingparagrafen. Få politidistrikter kunne oppgi hvor mange tiltaler som var tatt ut. Årsaken var fordi det var fordi ikke alle politidistrikter sorterte statistikk på paragrafnivå.¹⁸⁰

Det fantes heller ikke en fullstendig oversikt over antall dommer etter stalkingparagrafen, men Riksadvokaten oppga til NRK at det var «relativt få dommer».¹⁸¹

Informasjonen NRK fikk fra politidistriktene var følgende:

«I Oslo politidistrikt eksisterer det 12 anmeldelser for alvorlig personforfølgelse, men alle sakene er henlagt.»¹⁸²

«I Vest politidistrikt eksisterer også null tiltaler.»¹⁸³

---

¹⁷⁹ Kjersti Narud, Christine Friestad, Alv. A. Dahl: Stalking experiences and associated factors—A controlled population-based study from Norway: 2013: *Nordic Journal of Psychiatry* s. 349 og 350. DOI: [10.3109/08039488.2013.844273](https://doi.org/10.3109/08039488.2013.844273) [fagartikkel] (sist lest 3. desember 2023).

¹⁸⁰ Julianne Bråten Mossing, «Loven skulle ramme personer som «stalker», etter fem år er nesten ingen tatt.», NRK, 30. juli 2021, <https://www.nrk.no/vestland/mener-lov-mot-stalking-fungerer-for-darlig-1.15570022>, [nyhetsartikkel] (sist lest 7. november 2023).

¹⁸¹ Julianne Bråten Mossing, «Loven skulle ramme personer som «stalker», etter fem år er nesten ingen tatt.», NRK, 30. juli 2021, <https://www.nrk.no/vestland/mener-lov-mot-stalking-fungerer-for-darlig-1.15570022>, [nyhetsartikkel] (sist lest 7. november 2023).

¹⁸² Julianne Bråten Mossing, «Loven skulle ramme personer som «stalker», etter fem år er nesten ingen tatt.», NRK, 30. juli 2021, <https://www.nrk.no/vestland/mener-lov-mot-stalking-fungerer-for-darlig-1.15570022>, [nyhetsartikkel] (sist lest 7. november 2023).

¹⁸³ Julianne Bråten Mossing, «Loven skulle ramme personer som «stalker», etter fem år er nesten ingen tatt.», NRK, 30. juli 2021, <https://www.nrk.no/vestland/mener-lov-mot-stalking-fungerer-for-darlig-1.15570022>, [nyhetsartikkel] (sist lest 7. november 2023).

«Agder politidistrikt har registrert tre forelegg, tre tiltaler, i tillegg til én påtaleunntatelse.»¹⁸⁴

I Troms politidistrikt sorteres det ikke på paragrafnivå, men de svarte: «Et frittekstsøk gir ingen treff på personforfølgelse i dette materialet, og påtaleleder har ikke kjennskap til saker etter 266 a, så antallet er svært lavt, sannsynligvis null, skriver Asbjørn Ivar Bartnes i kommunikasjonsstaben i politidistriktet.»¹⁸⁵

Artikkelen til NRK om stalking ble skrevet i 2021, fem år etter at stalkingparagrafen kom inn i straffeloven. Artikkelen gir dermed et bilde på om stalkingparagrafen har fungert effektivt i praksis.

Sett hen til at det gjennom en norsk undersøkelse i 2014 ble slått fast at en av 19 menn og en av åtte kvinner opplever stalking,¹⁸⁶ er ikke grunnen for at det er få tiltaler hos politiet fordi det er få tilfeller av stalking i Norge.

På grunnlag av dette kan det virke som stalkingbestemmelsen ikke har resultert i en effektiv straffeforfølgning. Det er få stalker-episoder som anmeldes, og noe av grunnen til dette kan være fordi det er vanskelig å oppfylle beviskravet i strafferetten. Det tror Svein Øverland, psykologspesialist og leder for den nasjonale enheten for rettspsykiatrisk sakkyndighet som gjennom sitt arbeid har møtt både stalkere og ofrene for dem.¹⁸⁷ Når beviskravet er vanskelig å oppfylle, vil sakene som blir anmeldt fort kunne henlegges. Vibeke for eksempel har blitt stalket i 16 år, og anmeldt stalkeren sin syv ganger. Det førte til at politiet avhørte mannen en rekke ganger, men til tross for det ble saken henlagt hver gang.¹⁸⁸ Slike henleggelse vil

---

¹⁸⁴ Julianne Bråten Mossing, «Loven skulle ramme personer som «stalker», etter fem år er nesten ingen tatt.», NRK, 30. juli 2021, <https://www.nrk.no/vestland/mener-lov-mot-stalking-fungerer-for-darlig-1.15570022>, [nyhetsartikkel] (sist lest 7. november 2023).

¹⁸⁵ Julianne Bråten Mossing, «Loven skulle ramme personer som «stalker», etter fem år er nesten ingen tatt.», NRK, 30. juli 2021, <https://www.nrk.no/vestland/mener-lov-mot-stalking-fungerer-for-darlig-1.15570022>, [nyhetsartikkel] (sist lest 7. november 2023).

¹⁸⁶ Kjersti Narud, Christine Friestad, Alv. A. Dahl: Stalking experiences and associated factors—A controlled population-based study from Norway: 2013: Nordic Journal of Psychiatry s. 349 og 350. DOI: [10.3109/08039488.2013.844273](https://doi.org/10.3109/08039488.2013.844273) [fagartikkel] (sist lest 3. desember 2023).

¹⁸⁷ Julianne Bråten Mossing, «Loven skulle ramme personer som «stalker», etter fem år er nesten ingen tatt.», NRK, 30. juli 2021, <https://www.nrk.no/vestland/mener-lov-mot-stalking-fungerer-for-darlig-1.15570022>, [nyhetsartikkel] (sist lest 07. november 2023).

¹⁸⁸ Helle fjellidalen, Eirin Tjøflot og Jøte Toftaker, «Vibeke har blitt «stalka» i 16 år – no krev ho endring i lova», Nrk, 24. november 2023, [Vibeke har blitt «stalka» i 16 år – no krev ho endring i lova – NRK Norge – Oversikt over nyheter fra ulike deler av landet](https://www.nrk.no/nyheter/oversikt-over-nyheter-fra-ulike-deler-av-landet), [nyhetsartikkel] (sist lest 5. desember 2023).

kunne medføre færre anmeldelser, da en anmeldelse vil være belastende for stalkingofre, spesielt når anmeldelsen ikke fører noen vei.

Det samme kan skje dersom skjult stalking kriminaliseres. Skjult stalking kan være enda vanskeligere å bevise, da stalkingen er skjult. Den viser seg ikke gjennom kontaktforsøk som brev, oppringinger osv. Lovhjemlene som kriminaliserer skjult stalking kan bli passive.

På den andre siden vil hendelser som i HR-2019-563-A kunne bli fanget opp av lovbestemmelsene. I HR-2019-563-A var det politiet som oppdaget stalkingen.¹⁸⁹ Slike tilfeller av skjult stalking vil ikke ha like store problemer med bevisføring som skjult stalking offeret selv oppdager.

Dersom lovforslaget blir gjennomført vil statens positive forpliktelse etter EMK artikkel 8 i utgangspunktet være oppfylt. Etterfølgende praksis vil deretter vise om lovhjemlene gjør at skjult stalking effektivt kan straffeforfølges, og dermed «faktisk» oppfyller den positive plikt etter EMK artikkel 8. Straffebestemmelsene som foreslås innført oppfyller med dette i seg selv plikten etter EMK artikkel 8, men oppdagelsesrisikoen kan gjøre de lite effektive. Problemet med lovhjemlene som foreslås innført er med andre ord om politiet vil få kjennskap til de straffbare forholdene, da de er vanskelige å oppdage. Får ikke politiet kjennskap til handlingene, vil de ikke kunne straffeforfølges.

5.4 Oppsummering og konklusjon av EMK artikkel 8 og Grl. § 102

Norge har en plikt til å sikre menneskerettighetene gjennom Grl. § 92 og EMK artikkel 1, jf. sikringsplikten. Denne forpliktelsen gjelder både lovgiver, forvaltningen og domstolen.¹⁹⁰ Plikten er dermed vid.

Retten til privatliv er en menneskerettighet som har hjemmel både i EMK artikkel 8 og Grl. § 102. For å sikre denne rettigheten har statene en positiv forpliktelse til å innføre tiltak som

---

¹⁸⁹ HR-2019-563-A avsnitt 2.

¹⁹⁰ Aall (2021) s. 24.

sikrer privatlivet i tilstrekkelig grad.¹⁹¹ Denne plikten er også vid da den slik som sikringsretten gjelder både lovgivning, utøvende myndigheter og domstolen.¹⁹²

Jeg har i hovedsak tatt for meg den legale delen av statens positive forpliktelse. Dette fordi en ikke vet hvordan lovbestemmelsene om skjult stalking vil fungere i praksis før de eventuelt vedtas.

Det er konkludert med at retten til privatliv etter EMK artikkel 8 verner mot skjult stalking, og at Norge derfor har en positiv forpliktelse til å beskytte mot skjult stalking.¹⁹³

I utgangspunktet står Norge fritt til å velge hvilke tiltak de ønsker å innføre for å oppfylle forpliktelsen.¹⁹⁴ Skjønnsmarginen er i tillegg videre når staten må finne en balanse mellom to konvensjonsrettigheter slik som i dette tilfellet hvor retten til privatliv står mot bevegelsesfriheten.¹⁹⁵

EMD har uttrykt at både sivilrettslige og strafferettslige regler kan være tilstrekkelig for å verne om privatlivet.¹⁹⁶ Valgfriheten er likevel ikke uten begrensninger. EMD har lagt en rekke føringer, og presisert at det i noen tilfeller kreves strafferettslige rammer særlig ved beskyttelse av grove handlinger som voldtekt.¹⁹⁷

Skjult stalking kan i utgangspunktet ikke sammenlignes med voldslovbrudd, men ofte er stalkingen en forberedelse til senere voldslovbrudd.¹⁹⁸ Å kriminalisere stalking vil dermed kunne virke preventivt med tanke på senere voldslovbrudd. Det er heller ikke et krav om at det må være voldslovbrudd for at staten er forpliktet til å ha et strafferettslig vern. Sett hen til lovens system er lignende handlinger straffbare i tillegg til at systemet går i en pre-aktiv vending.¹⁹⁹ Det taler for å gjøre skjult stalking straffbart. På bakgrunn av de nærmere

---

¹⁹¹ Söderman mot Sverige (Söderman-dommen) [GC] (no. 5786/08) avsnitt 78.

¹⁹² Söderman mot Sverige (Söderman-dommen) [GC] (no. 5786/08) avsnitt 78 ; Kjølbro (2020) s. 888.

¹⁹³ se punkt 5.1.

¹⁹⁴ Söderman mot Sverige (Söderman-dommen) [GC] (no. 5786/08) avsnitt 79.

¹⁹⁵ Fretté mot Frankrike [J] (no. 36515/97) avsnitt 42 ; Odièvre mot Frankrike [GC] (no. 42326/98) avsnitt 44 til 49; Evans mot Storbritannia [GC] (no. 6339/05) avsnitt 77 ; Dickson mot Storbritannia [GC] (no. 44362/04) avsnitt 78 ; S.H. og andre mot Østerrike (no. 57813/00) [GC] avsnitt 94.

¹⁹⁶ Söderman mot Sverige (Söderman-dommen) [GC] (no. 5786/08) avsnitt 117.

¹⁹⁷ M.C. mot Bulgaria [J] (no. 39272/98) avsnitt 186 ; Sandra Jankovic mot Kroatia [J] (no. 38478/05) avsnitt 47.

¹⁹⁸ Øverland (2012) s. 81.

¹⁹⁹ Se drøftelse under punkt 5.2.2.

drøftelsene under punkt 5.2 konkluderes det med at den positive plikten etter EMK artikkel 8 krever kriminalisering av skjult stalking, slik at det er straffbart.

Etter dagens rettstilstand er ikke skjult stalking straffbart, som HR-2019-563-A er et eksempel på. I dommen ble det vurdert om et av tilfellene av den skjulte stalkingen kunne falt inn under strl. § 298 om seksuelt krenkende atferd, men Høyesterett konkluderte med at dette var utelukket fordi mannen hadde innsyn i leiligheten fra et alminnelig beferdet område.²⁰⁰

De andre aktuelle bestemmelsene i straffeloven var strl. § 266 om hensynsløs atferd og strl. § 266 a om alvorlig personforfølgelse. Disse mente Høyesterett inneholdt krav om at gjerningspersonen hadde forsett om at fornærmede skal oppfatte krenkelsene, og et objektivt vilkår om at fornærmede faktisk blir kjent med den krenkende handlingen.²⁰¹

En stalker som bedriver skjult stalking har forsett om å ikke bli oppdaget, og dersom hen lykkes med dette vil ikke offeret bli kjent med stalkingen. En «god» stalker vil dermed gå straffri, da handlingen ikke er straffbar.

Konklusjonen er med dette at Norge krenker retten til privatliv etter EMK artikkel 8 og Grl. § 102 ved at skjult personforfølgelse ikke er straffbart.

6 Forslag til lovendring

Departementets lovforslag vil i utgangspunktet oppfylle statens positive plikt.²⁰² Likevel legger oppgaven opp til rettspolitiske drøftelser som i det videre vil foretas.

En alternativ utforming av straffebudet mot skjult stalking kan være en vagere og mer generell ordlyd. Flere tilfeller vil da falle innenfor ordlyden, og en slipper å avdekke stadig nye «hull» som en gjorde ved telefonsjikanedommen og HR-2019-563-A. Ordlyden kan heller presiseres gjennom rettspraksis når en ser hvilke tilfeller som vil kunne falle innenfor ordlyden.

---

²⁰⁰ HR-2019-563-A avsnitt 53.

²⁰¹ HR-2019-563-A avsnitt 30 og 31.

²⁰² Se punkt 5.3.

På den andre siden kan ikke lovteksten være så generell at den ikke bidrar til forutberegnelighet. I motsetning til England hvor de har common law, som vil si at strafferetten hovedsakelig har vokst frem gjennom domstolens praksis,²⁰³ må det etter norsk rett være nedfelt i lovtekst for å pålegge straff, jf. Grl. § 96. Den norske domstol kan ikke gjøre opp for lovendringer lovgiver skulle foretatt, ved å dømme noen for noe som ikke er straffbart etter skrevet lov.

Straffeloven § 266 er i utgangspunktet en vagt formulert lovbestemmelse da den rammer «den som ved skremmende eller plagsom opptreden eller annen hensynsløs atferd forfølger en person eller på annen måte krenker en annens fred [...]».²⁰⁴ Likevel vernet den ikke mot stalking. Det ble derfor senere foretatt en endring av bestemmelsen slik at den også omfattet stalking.²⁰⁵ Å utforme en lovhjemmel som er så vag at en ikke senere oppdager «hull» i praksis er dermed en vanskelig oppgave.

Forslaget til departementet om å skille personforfølgelse fra strl. § 266 ved å innføre en egen bestemmelse som hjemler personforfølgelse er god.²⁰⁶ På denne måten blir det mer «klart» at personforfølgelse er straffbart som vil bidra til mer forutberegnelighet for borgerne. Samtidig vil politiet kunne være mer observant på at personforfølgelse er en «reell» fare som kan straffefølges. Det vil kunne løse «problemet» med få anmeldelser og tiltaler av stalking.

Forslaget til departementet om å tilføye «straff etter første punktum krever ikke at fornærmede oppfattet forfølgelsen på handlingstidspunktet»²⁰⁷ vil gjøre at skjult stalking omfattes av bestemmelsen. Likevel mener jeg at en i tillegg kan fjerne vilkåret «[...]egnet til å fremkalle frykt eller engstelse[...]», da det var denne ordlyden Høyesterett utledet vilkårene om at gjerningspersonen må ha hatt forsett om at fornærmede oppdager krenkelsen, og at fornærmede blir kjent med handlingen.²⁰⁸ Ved å fjerne denne ordlyden kan eventuelle senere misforståelser av ordlyden unngås. Lovhjemmelen blir med det mer generell.

---

²⁰³ Frøberg (2020) s. 74 og 75.

²⁰⁴ Frøberg (2020) s. 78.

²⁰⁵ Prop.42 L (2015-2016) Endringer i straffeloven og straffeprosessloven (personforfølgelse, forberedelse til tvangsekteskap mv.) kapittel 8 punkt 8.2 s. 24.

²⁰⁶ Høringsnotat – endringer i straffeloven og skadeerstatningsloven (skjult personforfølgelse mv.). (2021). [høring]. Justis- og beredskapsdepartementet s. 42.

²⁰⁷ Høringsnotat – endringer i straffeloven og skadeerstatningsloven (skjult personforfølgelse mv.). (2021). [høring]. Justis- og beredskapsdepartementet s. 42.

²⁰⁸ HR-2019-563-A avsnitt 31 og 32.

«[...]Egnet til å fremkalle frykt eller engstelse[...]» brukes som et avgrensingskriterium da «iakttar», «følger etter» og «kontakter» i utgangspunktet fremstår som rettmessig.²⁰⁹ Istedenfor denne avgrensingen kan en tilføye «rettstridig». Det vil være en lovfestet rettstridsreservasjon.²¹⁰ Rettstridsreservasjon omtales også som den alminnelig rettstridsituasjon på ulovfestet område,²¹¹ men ved å legge til ordet «rettstridig» i straffebudet viser en mer direkte at bestemmelsen ikke omfatter mer enn hva meningen har vært, og derfor klart må leses med en reservasjon mot atferd som gode grunner taler mot å straffe.²¹² Bestemmelsen kan lyde:

«§ 266 a

Den som gjentatte ganger rettstridig, truer, følger etter, iakttar, kontakter eller gjennom andre sammenlignbare handlinger forfølger en annen, straffes med bot eller fengsel inntil 2 år. Straff etter første punktum krever ikke at fornærmede oppfattet forfølgelsen på handlingstidspunktet.»

I forarbeidet kan en poengtere at det er et vilkår om gjentatte ganger, og at alvorligheten i handlingen og antall ganger vil ha betydning for straffeutmålingen. Videre kan det vises til eksempler på handlinger som ikke vil være rettstridige. Dette vil gi rettsanvendere en veiledning på hvor terskelen går for hvilke handlinger som er ment å være rettstridige etter straffebudet. Handlinger som i utgangspunktet er rettmessige vil på denne måte ikke omfattes av bestemmelsen, og en unngår et for stort innhugg i den alminnelige handlefrihet som vil være vanskelig for politi og påtalemyndighet å håndheve.²¹³

Avslutningsvis i forarbeidet kan en vise til at formålet med bestemmelsen er å verne privatlivet. Handlinger som kun har den hensikt å sjikanere vil da falle innenfor ordlydens bestemmelse, mens handlinger som ikke krenker privatlivet vil falle utenfor bestemmelsen.

---

²⁰⁹ Høringsnotat – endringer i straffeloven og skadeerstatningsloven (skjult personforfølgelse mv.). (2021). [høring]. Justis- og beredskapsdepartementet s. 25

²¹⁰ Frøberg (2020) s. 84.

²¹¹ Frøberg (2020) s. 85.

²¹² Ot.prp. nr. 8 (2007-2008) Om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 mv. (skjerpene og formildende omstendigheter, folkemord, rikets selvstendighet, terrorhandlinger, ro, orden og sikkerhet, og offentlig myndighet) kapittel 2 punkt 2.3.8 s.22 ; Frøberg (2020) s. 84.

²¹³ Se departementets begrunnelse for ordlyden «gjentatte ganger» i Høringsnotat – endringer i straffeloven og skadeerstatningsloven (skjult personforfølgelse mv.). (2021). [høring]. Justis- og beredskapsdepartementet s. 31 og 32.

Det vil være til hjelp ved tolkningen av straffebudet. Lovhjemmelen vil med det kunne oppfylle kravet til forutberegnelighet, i tillegg til at forutberegnelighetsidealet ofte brukes som tolkningsprinsipp av upresise eller skjønnsmessige uttrykk.²¹⁴

I forarbeidet til strl. § 266 a uttalte departementet:

«Ny § 266 a vil ramme en rekke ulike handlinger, både handlinger som er straffbare i seg selv og handlinger som i utgangspunktet er lovlige. Den nye regelen er ment bedre å reflektere det som etter departementets syn fremstår som det typiske trekket ved personforfølgelse, nemlig at en eller flere typer handlinger som i seg selv kan være mindre alvorlige, gjentas systematisk og over noe tid og dermed innebærer en alvorlig krenkelse av den som rammes.»²¹⁵

Denne tilnærmingen har store likhetstrekk med mitt forslag. Den viser at en kan innføre straffebud som rammer handlinger som i utgangspunktet er lovlige, men at regelen nærmere kan reflektere at det er typiske tilfeller av personforfølgelse en ønsker å ramme. Dette gjennom blant annet vilkåret «gjentatte ganger».²¹⁶

---

²¹⁴ Frøberg (2020) s. 78.

²¹⁵ Prop.42 L (2015-2016) Endringer i straffeloven og straffeprosessloven (personforfølgelse, forberedelse til tvangsekteskap mv.) kapittel 3.7 punkt 3.7.1 s. 15.

²¹⁶ Høringsnotat – endringer i straffeloven og skadeerstatningsloven (skjult personforfølgelse mv.). (2021). [høring]. Justis- og beredskapsdepartementet s. 25.

7 Avsluttende bemerkninger

Lovforslaget hadde høringsfrist for omtrent to år siden, 13. desember 2021. Jeg henvendte meg derfor til Justis- og beredskapsdepartementet i mars, og nå nylig (28.11.2023) med spørsmål om hvor lovforslaget er i prosessen. De svarte med at forslaget fortsatt ligger til behandling, og at det dessverre ikke var mulig å si noe mer om når forslaget eventuelt ville følges opp med en proposisjon til Stortinget.

Skjult stalking er derfor på nåværende tidspunkt ikke straffbar slik den positive plikt krever. Om lovforslaget gjennomføres slik at skjult stalking blir straffbart og med det oppfyller statens positive plikt, er på dette tidspunkt vanskelig å besvare.

Som vist til tidligere har stalking store konsekvenser for ofrene da de kan oppleve en stor psykisk belastning som følge av stalkingen.²¹⁷ Departementet går så langt som å si at de ikke kan utelukke at langvarig skjult stalking kan være en større belastning for offeret enn stalking gjennom gjentatte kontaktforsøk.²¹⁸ Høyesterett er enige i at skjult stalking er belastende, da førstvoterende i HR-2019-563-A uttalte at den skjulte stalkingen utvilsomt hadde vært en belastning for de kvinnene som ble utsatt for den.²¹⁹ Det er derfor viktig at Norge får på plass et lovverk som verner mot skjult stalking.

Det strafferettslige legalitetsprinsippet gir forutberegnelighet for når en kan bli straffet.²²⁰ Stalkeren er på denne måten vernet gjennom legalitetsprinsippet. Stalkeren kan ikke bli straffet, med mindre det er en lovhemmel som direkte rammer stalkerens handling, som HR-2019-563-A er et eksempel på. Et spørsmål av interesse her, er om ofrene for den skjulte stalkingen også har krav på forutberegnelighet?

---

²¹⁷ Kjersti Narud, Christine Friestad, Alv. A. Dahl: Stalking experiences and associated factors—A controlled population-based study from Norway: 2013: *Nordic Journal of Psychiatry* s. 349. DOI: [10.3109/08039488.2013.844273](https://doi.org/10.3109/08039488.2013.844273) [fagartikkel] (sist lest 3. desember 2023).

²¹⁸ Høringsnotat – endringer i straffeloven og skadeerstatningsloven (skjult personforfølgelse mv.). (2021). [høring]. Justis- og beredskapsdepartementet s. 21.

²¹⁹ HR-2019-563-A avsnitt 64.

²²⁰ Se redegjørelse av legalitetsprinsippet under punkt 2.1.2.

Norges plikt til å beskytte privatlivet til sine borgere etter EMK artikkel 8 og Grl. § 102 sett i sammenheng med sikringsplikten i Grl. § 92 og EMK artikkel 1 vil kunne gi en forventning om at staten beskytter stalkingofrenes privatliv både gjennom lovgivning og anvendelse.

Svein Øverland har møtt mange ofre som har anmeldt stalking, uten at anmeldelsene har ført noen vei. Ofrene blir da naturligvis sjokkert ifølge Øverland:

«De opplever noe som er veldig farlig, truende og slitsomt, og forventer da at politiet skal ta tak i det uten at det blir gjort».²²¹

Det rettslige vernet til stalkingutsatte bidrar dermed til lite forutberegnelighet for stalkingofre. De tror staten beskytter dem, men stalkingen får ikke rettslige konsekvenser fordi staten ikke straffeforfølger. På denne måten viser staten at slik atferd er akseptert. Ved å kriminalisere skjult stalking viser en at slik adferd er uønsket, og det vil kunne ha en betryggende og preventiv virkning.

Flere av personene jeg har diskutert masteroppgaven min med, både advokater, jusstudenter og andre personer uten juridisk bakgrunn, har blitt overrasket når de blir opplyst om at skjult stalking ikke er straffbart. De har ikke forståelse for vilkårene om at stalkeren må ha forsett om at ofrene skal oppfatte stalkingen, og at ofrene faktisk blir kjent med stalkingen. Det er belastende for offeret uansett om disse vilkårene er oppfylt eller ikke mener de.

Det er svært lite forutberegnelighet for ofrene når de som jobber innenfor juridiske fagfelt, studerer juss og påtalen i HR-2019-563-A blir overrasket over at skjult stalking ikke er straffbart. De jobber med lovregler og tolker disse. Sammen med den store medieomtalen i etterkant av HR-2019-563-A²²² og riksadvokatens uttalelse i brev til departementet om at de legger til grunn som en alminnelig oppfatning at det er lite ønsket atferd å foreta kinking selv

---

²²¹ Julianne Bråten Mossing, «Loven skulle ramme personer som «stalker», etter fem år er nesten ingen tatt.», NRK, 30. juli 2021, <https://www.nrk.no/vestland/mener-lov-mot-stalking-fungerer-for-darlig-1.15570022>, [nyhetsartikkel] (sist lest 7. november 2023).

²²² Kari Sørbo og Espen Sandmo, «Her kikker voldtektsmannen på unge kvinner-frikjent av Høyesterett.», Nrk, 30. mars 2019, <https://www.nrk.no/trondelag/stalking-er-tillatt--i-alle-fall-sa-lenge-du-klarar-a-skjule-det-1.14490942>, [nyhetsartikkel], (sist lest 5. desember 2023) ; Kjetil Kolsrud, «Stalking er tillatt – så lenge man klarer å skjule den», Rett24, 26. mars 2019, [Stalking er tillatt – så lenge man klarer å skjule den - Rett24](https://www.rett24.no/stalking-er-tillatt-sa-lenge-man-klarar-a-skjule-den), [nyhetsartikkel], (sist lest 4. oktober 2023).

om dette ikke oppdages av offeret,²²³ taler i retning av at gjeldende rett ikke samsvarer med den alminnelige rettsoppfatning. Likevel kan det ikke på samme måte som det er forutberegnelighet for hva en kan bli straffet for, sies å være forutberegnelighet for ofrene. Gjeldende rett legger ikke opp til dette.

Slik det er nå ivaretar gjeldende rett stalkeren. Får lovforslaget gjennomslag vil derimot ofrene for stalking ivaretas. Stalkeren vil ikke bli krenket av det som foreslås av lovforslaget da hen er vernet gjennom legalitetsprinsippet, og det er tatt en avveining av hens bevegelsesfrihet sett opp mot vern av privatlivet.

Som vist til tidligere er det få tiltaler på stalking.²²⁴ Ofre for stalking håper på å bli slått ned slik at stalkeren kan straffes, og de får fred.²²⁵ Det er uheldig at terskelen skal være så høy for å bli dømt for stalking. Beviskravet kan som tidligere vist til være et problem. Det må bli forsøkt løst gjennom lovtekst, samt bevisstgjøre politiet om at stalking er et reelt problem som kan straffefølges, skal bestemmelsene fungere i praksis.

I forarbeidet til strl. 1902 § 390 a nevnes eksempler på handlinger som ikke vil rammes av bestemmelsen blant annet «kikking» hvor de påpeker at det også her kan være behov for et strafferettslig vern.²²⁶ Istedenfor å da ta tak i og utarbeide et strafferettslig vern mot «kikking» i kjølvannet av lovforarbeidet, tok det flere år før en så problemet i praksis og gjorde noe med det.

Som vist til innledningsvis er det omtrent to år siden lovforslaget om å kriminalisere skjult stalking var på høring uten at det har kommet noe videre i prosessen. Å innføre og endre lovhomeiler er en lang prosess. Når justis- og beredskapsdepartementet fremdeles ikke har fortsatt prosessen etter høringen, vil det fort kunne ta mange flere år før lovhomeilene eventuelt kommer inn i straffeloven.

---

²²³ Høringsnotat – endringer i straffeloven og skadeerstatningsloven (skjult personforfølgelse mv.). (2021). [høring]. Justis- og beredskapsdepartementet s .4.

²²⁴ Se punkt 5.3.

²²⁵ Christian Nicolai Bjørke og Per Øyvind Fange, «I 13 år har Vibeke følt seg overvåket av en nabo.», Nrk, 27. desember 2021, <https://www.nrk.no/osloogviken/xl/hver-attende-kvinne-opplever-stalking--vibeke-foler-seg-overvåket-av-nabo-1.15744989>, [nyhetsartikkel] (sist lest 22. november 2023).

²²⁶ Ot.prp.nr. 41 (1954) Om endringer i den almindelige borgelige straffelov av 22. mai 1902 m. v. s. 23.

Denne problematikken var nylig oppe i nyhetsbildet. Vibeke har blitt stalket i 16 år og anmeldt stalkeren hele syv ganger til politiet, uten at politiet har tatt ut tiltale. Hun etterspør derfor et bedre rettsvern for stalkingofre:

«Det er heilt surrealistisk at ein er så dårleg beskytta. Eg er ei kvinne i Noreg i 2023. Eg kan ikkje ta t-banen utan å vera redd for om han kjem etter meg. Politikarar få opp farta».²²⁷

Et lovverk som ikke beskytter tilstrekkelig mot personforfølgelse ved å gjøre skjult personforfølgelse straffbart, krenker retten til privatliv og vil i praksis gjøre at ofrene for personforfølgelse får sin frihet frarøvet, istedenfor stalkerne.

---

²²⁷ Helle fjelldalen, Eirin Tjøflot og Jøte Toftaker, «Vibeke har blitt «stalka» i 16 år – no krev ho endring i lova», Nrk, 24. november 2023, [Vibeke har blitt «stalka» i 16 år – no krev ho endring i lova – NRK Norge – Oversikt over nyheter fra ulike deler av landet](#), [nyhetsartikkel] (sist lest 5. desember 2023).

8 Referanseliste

Norske lover

Lov 17. mai 1814 Kongerikets Norges Grunnlov (Grunnloven)

Lov 22.mai 1902 nr. 10 Almindelig borgerlig Straffelov (straffeloven) (opphevet)

Lov 22.mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven)

Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettighetsloven)

Lov 20.mai 2005 nr. 28 om straff (Straffeloven)

Internasjonale konvensjoner

Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, Roma, 4 November 1950 (entry into force 3 September 1953) (Den europeiske menneskerettskonvensjon eller EMK)

Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, Roma, 4 November 1950 (entry into force 3 September 1953) (Den europeiske menneskerettskonvensjon eller EMK) Protocol no. 4 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, Securing Certain Rights and Freedoms other than those already included in the First Protocol Thereto, Strasbourg, 16 September 1963 (entry into force 2 May 1968) (EMK P4)

Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, Roma, 4 November 1950 (entry into force 3 September 1953) (Den europeiske menneskerettskonvensjon eller EMK) Protocol to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms 4 November 1950, Paris, 20.march 1952 (Entry into force 18 May 1954) (Heretter EMK P1-1)

International Covenant on Civil and Political Rights, 16 December 1966 (entry into force 23 March 1976). (Den internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter, SP)

Vienna Convention on the Law of Treaties, 23. may 1969. (Wienkonvensjonen om traktatretten, Wienkonvensjonen)

Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, 11.may 2011 number 22 (entry into force for Norway 1. november 2017) (Istanbul-konvensjonen)

Forarbeider og andre offentlige utredninger

Ot.prp.nr. 41 (1954) om endringer i den almindelige borgelige straffelov av 22. mai 1902 m.v.
<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Stortingsforhandlinger/Lesevisning/?p=1954&paid=3&wid=a&psid=DIVL428>

Ot.prp. nr. 3 (1998–1999) Om lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven)

Ot.prp. nr. 8 (2007-2008) Om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 mv. (skjerpende og formildende omstendigheter, folkemord, rikets selvstendighet, terrorhandlinger, ro, orden og sikkerhet, og offentlig myndighet)

Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) Om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 (siste delproposisjon – slutføring av spesiell del og tilpasning av annen lovgivning)

Innst. 169 S (2012-2013) Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om rapport til Stortingets presidentskap fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven punkt 1.8.16.

Innst. 203 S (2013–2014) Innstilling fra Stortingets presidentskap om redigert versjon av Grunnloven kapittel E og F som følge av vedtatte grunnlovsforslag om menneskerettigheter

Prop. 42 L (2015-2016) Endringer i straffeloven og straffeprosessloven (personforfølgelse, forberedelse til tvangsekteskap mv.)

Prop.159 L (2020-2021) Endringer i straffeloven mv. (deling av krenkende bilder mv.)

Høringsnotat – endringer i straffeloven og skadeerstatningsloven (skjult personforfølgelse mv.). (2021). [høring]. Justis- og beredskapsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/30136ae751ff4d68887b9e63f6cf281d/horingsnotat-endringer-i-straffeloven-og-skadeserstatningsloven-skjult-personforfolgelse-mv..pdf>

Norske rettsavgjørelser

Rt. 1952 s. 989 (Telefonsjikanedommen)

Rt. 2000 s. 996 B

Rt. 2005 s. 833 A

Rt. 2008 s. 1747 A

Rt. 2008 s. 1764

Rt. 2012 s. 536

Rt. 2013 s. 588 A

Rt. 2015 s. 93 A (Maria-dommen)

Rt. 2015 s. 1388 P

HR-2016-2554-P (Holship-dommen)

HR-2017-2376-A

HR-2018-104-A

HR-2019-563-A

HR-2019-2286-A

HR-2019-1218-A

HR-2020-2372-A

HR-2023-491-P

Avgjørelser fra Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD)

A mot Kroatia [J] (no.55164/08), ECLI:CE:ECHR:2010:1014JUD005516408;

Aksu mot Tyrkia [GC], no. 4149/04 and 41029/04,

ECLI:CE:ECHR:2012:0315JUD000414904

Axel Springer AG mot Tyskland [GC], no. 39954/08,

ECLI:CE:ECHR:2012:0207JUD003995408

Bevacqua og S mot Bulgaria [J], no.71127/01 ECLI:CE:ECHR:2008:0612JUD007112701

B.V og andre mot Kroatia [J], (no. 38435/13, ECLI:CE:ECHR:2015:1215DEC003843513

Carvalho pinto de sousa morais mot Portugal [J], no.17484/15,

ECLI:CE:ECHR:2017:0725JUD001748415

Delfi AS mot Estland [GC], no. 64569/09, ECLI:CE:ECHR:2015:0616JUD006456909

Dickson mot Storbritannia [GC], no. 44362/04, ECLI:CE:ECHR:2007:1204JUD004436204

Dordevic mot Kroatia [J] (no.41526/10), ECLI:CE:ECHR:2012:0724JUD004152610

Evans mot Storbritannia [GC], no. 6339/05, ECLI:CE:ECHR:2007:0410JUD000633905

Fretté mot Frankrike [J], no. 36515/97, ECLI:CE:ECHR:2002:0226JUD003651597

Golder mot Storbritannia [P], no.4451/70, ECLI:CE:ECHR:1975:0221JUD000445170

Hajduová mot Slovakia [J] no.2660/03, ECLI:CE:ECHR:2010:1130JUD000266003

Hämäläinen mot Finland [GC], no. 37359/09, ECLI:CE:ECHR:2014:0716JUD003735909

Kokkinakis mot Hellas [J] (no.14307/88) ECLI:CE:ECHR:1993:0525JUD001430788

Kontrová mot Slovakia [J] (no.7510/04), ECLI:CE:ECHR:2007:0531JUD000751004

M.C. mot Bulgaria [J], no. 39272/98, ECLI:CE:ECHR:2003:1204JUD003927298

Mosley mot Storbritannia [P], no.48009/08, ECLI:CE:ECHR:2011:0510JUD004800908

Novoseletskiy mot Ukraina [J], no. 47148/99, ECLI:CE:ECHR:2005:0222JUD004714899

Odièvre mot Frankrike [GC], no. 42326/98, ECLI:CE:ECHR:2003:0213JUD004232698

Opuz mot Tyrkia [J] no. 33401/02, ECLI:CE:ECHR:2009:0609JUD003340102

Osman mot Storbritannia [GC] (no. 87/1997/871/1083),
ECLI:CE:ECHR:1998:1028JUD002345294

Sandra Jankovic mot Kroatia [J], no. 38478/05, ECLI:CE:ECHR:2009:0305JUD003847805

Smirnova mot Russland [J], 46133/99 and 48183/99,
ECLI:CE:ECHR:2003:0724JUD004613399

Stubbings og andre mot Storbritannia [J] (no. 22083/93; 22095/93) avsnitt 61
ECLI:CE:ECHR:1996:1022JUD002208393

Söderman mot Sverige (Söderman-dommen) [GC], no. 5786/08,
ECLI:CE:ECHR:2013:1112JUD000578608

S.H. og andre mot Østerrike [GC], no. 57813/00, ECLI:CE:ECHR:2011:1103JUD005781300

Valiulienė mot Litauen [J] (no. 33234/07), ECLI:CE:ECHR:2013:0326JUD003323407

Von Hannover mot Tyskland (nr. 2) [GC], no. 40660/08 and 60641/08, ECLI:
CE:ECHR:2012:0207JUD004066008

Litteratur

- Aall (2021) Aall, Jørgen, Rettsstat og menneskerettigheter 2, Fagbokforlaget 2021.
- Elden (2022) Elden, John Christian. «Fornærmede» Store norske leksikon, 12.august 2022, <https://snl.no/forn%C3%A6rmede> (sist lest 5. oktober 2023).
- Frøberg (2020) Frøberg, Thomas. Alminnelig strafferett i et nøtteskall 2.utg, Gyldendal Norsk forlag 2020.
- Kjølbrot (2020) Kjølbrot, Jon Fridrik. Den europeiske menneskerettigheds konvensjon for praktikere 5.utg, jurist- og økonomforbundets forlag 2020.
- Mæhle og Aarli (2018) Mæhle, Synne Sæther og Aarli, Ragna, Fra lov til rett, Gyldendal norsk forlag 2018.
- Ruud og Ulfstein (2018) Ruud, Morten og Ulfstein, Geir. Innføring i folkerett 5.utg, Universitetsforlaget 2018
- Skoghøy (2018) Skoghøy, Jens Edvin A. Rett og rettsanvendelse, universitetsforlaget 2018.
- Øverland (2012) Øverland, Svein, Stalking. Forståelse, risiko og håndtering, Fagbokforlaget 2012.

Artikler

Mullen, P.E., Pathé, M., Purcell, R. og Stuart, G.W. : «Study of stalkers» : 1999: American journal of psychiatry 156m 1244-1249. DOI: [10.1176/ajp.156.8.1244](https://doi.org/10.1176/ajp.156.8.1244) [fagartikkel] (sist lest 3. desember 2023)

Kjersti Narud, Christine Friestad, Alv. A. Dahl: «Stalking experiences and associated factors—A controlled population-based study from Norway»: 2013: Nordic Journal of Psychiatry. DOI: [10.3109/08039488.2013.844273](https://doi.org/10.3109/08039488.2013.844273) [fagartikkel] (sist lest 3. desember 2023)

Lars Joakim Skarvøy og Eirik Mosveen, «Linda Helleland: -Jeg ble forfulgt», VG, 26. april 2015, <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/72w1V/linda-helleland-jeg-ble-forfulgt>, [nyhetsartikkel] (sist lest 24. november 2023)

Janne Jensen Sundelius, «Helleland vil ha stalker-lov etter sex-brev», Drammens tidende, 26. april 2015, <https://www.dt.no/drammen/nyhet/helleland-vil-ha-stalker-lov-etter-sex-brev/s/5-57-81062>, [nyhetsartikkel] (sist lest 5. oktober 2023).

Kari Sørbo og Espen Sandmo, «Her kikker voldtektsmannen på unge kvinner-frikjent av Høyesterett.», Nrk, 30. mars 2019, <https://www.nrk.no/trondelag/stalking-er-tillatt--i-alle-fall-sa-lenge-du-klarer-a-skjule-det-1.14490942> <https://rett24.no/articles/stalking-er-tillatt-sa-lenge-man-klarer-a-skjule-den>, [nyhetsartikkel] (sist lest 4. oktober 2023).

Kjetil Kolsrud, «Stalking er tillatt – så lenge man klarer å skjule den», Rett24, 26. mars 2019, [Stalking er tillatt – så lenge man klarer å skjule den - Rett24](https://rett24.no/articles/stalking-er-tillatt-sa-lenge-man-klarer-a-skjule-den), [nyhetsartikkel] (sist lest 4. oktober 2023).

Julianne Bråten Mossing, «Loven skulle ramme personer som «stalker», etter fem år er nesten ingen tatt.», NRK, 30. juli 2021, <https://www.nrk.no/vestland/mener-lov-mot-stalking-fungerer-for-darlig-1.15570022>, [nyhetsartikkel] (sist lest 7. november 2023).

Ole Mestad, Dag Michalsen og Kjetil Mujezinović Larsen «§ 106.», Idunn, 13. august 2021, DOI: <https://doi.org/10.18261/9788215054179-2021-131> [fagartikkel] (sist lest 24. november 2023)

Ragna Aarli «§ 92», Idunn, 13. august 2021, DOI: <https://doi.org/10.18261/9788215054179-2021-112> [fagartikkel] (sist lest 12. desember 2023)

Christian Nicolai Bjørke og Per Øyvind Fange «I 13 år har Vibeke følt seg overvåket av en nabo.», Nrk, 27. desember 2021, <https://www.nrk.no/osloogviken/xl/hver-attende-kvinne-opplever-stalking--vibeke-foles-seg-overvaket-av-nabo-1.15744989>, [nyhetsartikkel] (sist lest 22. november 2023).

Helle fjelldalen, Eirin Tjoflot og Jøte Toftaker, «Vibeke har blitt «stalka» i 16 år – no krev ho endring i lova», Nrk, 24. november 2023, [Vibeke har blitt «stalka» i 16 år – no krev ho endring i lova – NRK Norge – Oversikt over nyheter fra ulike deler av landet](https://www.nrk.no/nyheter/innenriks/i/72w1V/linda-helleland-jeg-ble-forfulgt), [nyhetsartikkel] (sist lest 5. desember 2023)

